

Pázmány Péter Katolikus Egyetem

Jog- és Államtudományi Kar

Polgári Jogi Tanszék

**A KONTINENTÁLIS EURÓPAI SZERZŐI JOG ALKALMAZKODÓKÉPESSÉGÉNEK
EGYES KÉRDÉSEI, KÜLÖNÖS TEKINTETTEL A SZABAD FELHASZNÁLÁSOK
RENDSZERÉRE**
(Diplomamunka)

OBERHOFFER Gregor Maximilián

Konzulens:
Dr. Ujhelyi Dávid, Ph.D. LL.M.
megbízott oktató

Budapest, 2023.

Tartalom

1. Bevezetés	3
2. Szabad felhasználások és az Innováció.....	5
2.1. A szabad felhasználási rendszerünk rugalmassága.....	5
2.2. Egy kihívás a jogalkalmazásban: a <i>thumbnail</i> dilemma	8
2.2.1. Az Egyesült Államok példája	9
2.2.2. Egy európai példa: Németország.....	10
3. Az Európai Unió szabad felhasználásokat érintő jogfejlesztése az elmúlt évtizedekben	12
3.1. Az InfoSoc irányelv	12
3.1.1. Az InfoSoc-irányelv utóélete	13
3.2. A (C)DSM irányelv	16
3.2.1. A (C)DSM-irányelvvel kapcsolatos kritikák	20
3.3. Poszt-(C)DSM jogforrások	36
3.3.1. A DSA rendelet.....	36
3.3.2. A DMA rendelet	43
4. Reformok lehetősége	44
5. Konklúzió	47
FORRÁSJEJYZÉK	49
Tanulmányok, monográfiák	49
Jogforrások.....	52
Egyéb uniós források.....	52
Internetes források	53

1. BEVEZETÉS

A kontinentális európai szerzői jog digitalizációhoz, innovációhoz való viszonyára vonatkozó, és a kontinentális európai típusú szabad felhasználási rendszer jogirodalmában a talán leggyakrabban előforduló, átfogó jellegű kritika az, hogy nem kellően rugalmas és alkalmazkodóképes a kor kihívásainak megfeleléshez. E dolgozat keretében annak körüljárására teszek kísérletet, hogy miben is állnak ezek a merevségre vonatkozó kritikák, és mit jelez ebből vissza a gyakorlat az Európai Unió vonatkozó jogfejlesztése képében, illetve hogy milyen lehetőségek, milyen esetleges veszélyekkel állhatnak rendelkezésre e alkalmazkodóképesség javítására, valamint hogy annak szükségessége mennyire tűnik megalapozottnak. Ennek keretében a vizsgált kérdés a következők szerint kerül tárgyalásra.

A második fejezetben megkísérlek betekintést nyújtani a kontinentális európai szerzői jognak a szabad felhasználási rendszerén keresztül való innovációhoz kapcsolódása kérdéskörébe. Ez magában hordozza az Egyesült Államok szerzői jogának szabad felhasználási rendszerével való összevetést, ugyanis az a kontinentális európai szabad felhasználási rendszer egyfajta ellenpólusaként jelenik meg a vonatkozó jogirodalomban, így a fejezet tartalmaz ezirányú elméleti és gyakorlati vonatkozásokat.

A harmadik fejezetben az érintett terület Európai Uniós jogfejlesztését teszem vizsgálat tárgyává, ennek részeként a főbb, szabad felhasználásokat is érintő állomások az Infosoc,¹ és a (C)DSM² irányelvek rendelkezéseivel, és az egyebek között azok alkotta uniós szerzői jogi keretrendszer egyes kritikáival foglalkozom, mely kritikák gyakran alternatívák, újítási, módosítási javaslatok formájában öltenek testet. Szó esik továbbá itt még az említett keretrendszerhez, és annak kritikáihoz számos ponton kapcsolódó DSA³, és DMA⁴ rendeletekről is.

Az utolsó, negyedik fejezetben a kontinentális szerzői jog innovációval szembeni kellő alkalmazkodóképességének elérését célzó olyan egyes reformjavaslatok áttekintésére teszek

¹ Az Európai Parlament és a Tanács 2001/29/EK irányelve (2001. május 22.) az információs társadalomban a szerzői és szomszédos jogok egyes vonatkozásainak összehangolásáról (a továbbiakban: InfoSoc irányelv). (A jelen dolgozatban felhasznált internetes források utolsó elérési ideje egységesen 2023. április 6. napja.)

² Az Európai Parlament és a Tanács (EU) 2019/790 irányelve (2019. április 17.) a digitális egységes piacon a szerzői és szomszédos jogokról, valamint a 96/9/EK és a 2001/29/EK irányelv módosításáról (továbbiakban: (C)DSM-irányelv)

³ Az Európai Parlament és a Tanács 2022/2065 rendelete (2022. október 19.) a digitális szolgáltatások egységes piacáról és a 2000/31/EK irányelv módosításáról (digitális szolgáltatásokról szóló rendelet) (Továbbiakban: DSA rendelet).

⁴ Az Európai Parlament és a Tanács 2022/1925 rendelete (2022. szeptember 14.) a digitális ágazat vonatkozásában a versengő és tisztességes piacokról, valamint az (EU) 2019/1937 és az (EU) 2020/1828 irányelv módosításáról (digitális piacokról szóló jogszabály) (Továbbiakban: DMA rendelet).

kísérletet, melyek a szerzői jog rugalmasságát nyílt végű szabad felhasználási rendszer útján,
vagy más úton előmozdítani kívánják

2. SZABAD FELHASZNÁLÁSOK ÉS AZ INNOVÁCIÓ

Általánosságban is igaz az az elcsépelet mondás, miszerint a jog csak lekövetni képes az élet adta kihívásokat, amelyek az ipari forradalmak óta a leginkább a tudományos fantasztikus irodalomban népszerű technológiai szingularitás elméletének⁵ teljes megalapozatlansága esetén is gyorsuló ütemben tartják a jogalkotást lépéskényszerben világszerte. Különösen igaz ez a megfejtés a szerzői jogra, melynek megszületése is egy technológiai vívmányhoz, a Gutenberg kori könyvnyomtatáshoz kötődik.⁶ Tekintettel arra, hogy az előttünk álló évtizedek várhatóan a legkülönbözőbb kríziseket tartogatják számunkra, az innovációnak fokozott jelentősége van a megfelelő felkészülésben – elég csak a jelenlegi helyzetben való európai energiatünetlenségi törekvéseket említeni. E tekintetben lényeges súlya van a szerzői jogi szabad felhasználások problémakörének, ezért ebben a fejezetben a szabad felhasználások kontinentális európai rendszerének innovációval kapcsolatos kérdéskörét próbálom áttekinteni.

2.1. A szabad felhasználási rendszerünk rugalmassága

A szerzői jognak – mint a kreatív tartalmak szabályozójának⁷ – egyik alapvető funkciója és célja, hogy a köz érdekében a kreativitást és az innovációt ösztönözze, ezt pedig a köz-, és a magánérdek közötti ellentét ellenére a szerzői kizárólagos jog is elősegíteni hivatott, ugyanis az általa biztosított monopóliumnak a szerzőket alkotásra ösztönző hatása van.⁸ E két érdek közötti egyensúly megteremtését szolgálják a szabad felhasználások, a szerzői kizárólagos jogok merev főszabályának rugalmasabbá tétele által.⁹ A digitalizáció térnyerése azonban az érdekviszonyokat nem hagyja érintetlenül,¹⁰ számos ajtót kinyitott az elmúlt évtizedekben, azonban a vonatkozó európai szabályozás korszerűsítése ehhez képest egyesek szerint elmaradásokat mutatott.¹¹ Sok digitális tevékenység legalitása teljesen a szabad felhasználásoktól függ, ezért az innováció érdekkörében felvetődik a túl erős, vagy túl széles

⁵ Lásd: <https://www.britannica.com/technology/singularity-technology>.

⁶ UJHELYI Dávid: Válságjelek és megoldásaik a digitális szerzői jogban. *Iparjogvédelmi és Szerzői Jogi Szemle*, 2013/118. p. 6. 77.

⁷ Susanna MONSEAU: Copyright and the Digital Economy: Is It Necessary to Adopt Fair Use? *Working paper*, 2015. március 13. p. 10. Elérhető: <https://ssrn.com/abstract=2576436>.

⁸ Uo. 5.

⁹ Uo. 5.

¹⁰ Uo. 5-6.

¹¹ Peter K. YU Customizing Fair Use Transplants. *Laws*, 2018/7. p. 1. Elérhető: <https://www.mdpi.com/2075-471X/7/1/9>

szervi jog innovációt gátló hatásával kapcsolatos aggodalom, míg a kreatív tartalompiacban érdekeltek a korábbi viszonyok és pozíciók megváltozásától tartanak.¹²

Az egyes szabad felhasználási rendszerek főként az eltérő jogfejlődésre tekintettel nyílt végű, és zárt, katalógusosan meghatározott rendszerekbe csoportosíthatók. Míg kontinentális európai szerzői jog a szerzői kizárólagos jog alóli kivételek kimerítő listát képező zárt katalógusát tartalmazza, addig a másik oldal fő mintája az Egyesült Államok szerzői jogi hagyományai szerint a kivételek rendszere nyílt végű, ami érdemben a bíróságokra osztja az egyes egyedi szabad felhasználási esetek meghatározásának feladatát, ez az Egyesült Államok úgynevezett *fair use* doktrínája.¹³

Az Egyesült Államok alkotmánya által védett tudás terjesztéséhez fűződő érdek, és szerzői kizárólagos jog közötti ellentét kiegyenlítésére a bírói gyakorlat kifejlesztett egy többtényezős tesztet, amely meghatározott formában később az Egyesült Államok szerzői jogi törvényében is rögzítésre került.¹⁴ A szóban forgó törvényi rendelkezés példálózó felsorolását adja bizonyos felhasználásoknak, amelyek szabad felhasználásnak minősülhetnek, ugyanakkor hogy valójában mi minősül annak, az mindig eseti megítélés alá esik, aminek konkretizálásához négy úgynevezett faktort rögzít az Egyesült Államok szerzői jogi törvényének 107. paragrafusában.¹⁵ A normaszöveg sorrendje szerinti első faktor, amit a bíróságnak mérlegelnie kell, amikor megítél egy állítólagos szerzői jogot sértő felhasználást, az a használat célja és jellege, amelyben a bírói gyakorlat szerint benne foglalt elemek, úgynevezett szubfaktorok¹⁶ a kereskedelmi jelleg, illetve az úgynevezett transzformativitás, ami a másodlagos felhasználás általi hozzáadott további értéket, újdonságot jelenti.¹⁷ A második faktor a szerzői jogilag védett mű természete, amelynél az eredeti mű eszmei művészeti kreatív értéke vizsgálendő, illetve a nyilvánosságra hozatal megtörténte, vagy meg nem történte értékelési szempont.¹⁸ A harmadik faktor a felhasznált rész mértéke és lényegessége, a negyedik faktor pedig a hatás a mű potenciális piacára, ahol az vizsgálendő, hogy helyettesíti-e az eredeti művet a származékos.¹⁹ Hogy mely faktorok és szubfaktorok milyen súllyal esnek latba, sok szempontból eltérő lehet, de a legkonszenzusosabb álláspont szerint összehatásukban kell őket értelmezni, illetve abban

¹² MONSEAU i. m. 11-12.

¹³ Martin SENFTLEBEN: Comparative Approaches to Fair Use: An Important Impulse for Reforms in EU Copyright Law – Megan Richardson (szerk.): *Methods and Perspectives in Intellectual Property* Cheltenham, Edward Elgar, 2014. p. 31-32.

¹⁴ MEZEI Péter: Mitől fair a fair? Szerzői művek felhasználása a fair use-teszt fényében. *Iparjogvédelmi és Szerzői Jogi Szemle*, 2008/113. p. 6. 27.

¹⁵ Uo. 28.

¹⁶ Neil Weinstock NETANEL: Making Sense of Fair Use. *Lewis & Clark Law Review*, 2011/15. p. 717.

¹⁷ MEZEI i. m. 31-33.

¹⁸ Uo. 33-36.

¹⁹ Uo. 36-39.

sem teljes az egyetértés, hogy e faktorokon túl más tényezők figyelembe vehetők e,²⁰ ám van precedens arra, hogy figyelembe vettek az Egyesült Államok szerzői jogi jogvitájában eljáró bíróságok jó-, vagy rosszhiszeműséget, vagy épp a származékos alkotás obszcenitását is.²¹

Ami ennek az útnak az előnye, a nagyobb rugalmasság, és hátránya a kisebb kiszámíthatóság, azok ellenkező előjelekkel jellemzik a zárt listás szabad felhasználási rendszereket a tengeren innen.²² Az Európai Unió szintű jogalkotás időigényes és körülményes volta a kontinentális európai szabad felhasználási rendszer sajátágaiból adódó szükségképpen lomhább reakciónál is nehezebbé teszi az alkalmazkodóképességet, a digitális és technológiai fejlődés mára látható üteme és jelentősége ezért felveti a kérdést, hogy ezen elkülönülő megoldások egyenrangúsága továbbra is fennáll e.²³ Merészebb felvetés az, hogy a szabad felhasználások uniós szabályozása mindkét előnyt megghiúsíthatja, ugyanis a TRIPS megállapodás²⁴ háromlépcsős tesztje (melynek jogirodalomban és joggyakorlatban való értelmezéseire, különösen, hogy kizárólag a jogalkotót célozza e, vagy a jogalkalmazót is e dolgozat keretein belül nem térek ki) a zárt listák egyes elemeit tovább szűkítheti adott esetben, függően az egyes tagállamokban bevezetett egyes kivételek sajátosságaitól, ez pedig a kiszámíthatóságot rontja.²⁵ Önmagában a kellő harmonizátlanság hiánya is egy kiszámíthatóságot rontó körülmény,²⁶ ami ugyan nem szűken egy szerzői joghoz tartozó problémakör, de egy annyira határokon átnyúló terület, mint a digitális piac fokozottan érintett.

Mindez az uniós szabad felhasználási rendszer rugalmasabbá tétele lehetőségének megvizsgálására vezeti a jogtudomány egyes képviselőit.²⁷

A két rendszer közötti különbségek helyzete ugyanakkor árnyaltabb. A *fair use* nem vezet annyira kiszámíthatatlan és véletlenszerű eredményekre, mint az elsőre tűnhet, ugyanis esetjogának egyes empirikus tanulmányaiból kiderül, hogy hasonló esetek, és meghatározott körülmények vizsgálata felfedi azokat az összefüggéseket, amelyek alapján kellő pontossággal előrelátható, hogy mely magatartások minősülnek szabad felhasználásnak.²⁸ Ez időben kellő távolság esetén még keltheti az inkonzisztencia benyomását, ha két hasonló esetet például

²⁰ Uo. 30-31.

²¹ Uo. 39.

²² SENFTLEBEN (2014) i. m. 34.

²³ Uo. 34-39.

²⁴ A szellemi tulajdonjogok kereskedelmi vonatkozásairól szóló megállapodás (The Agreement on Trade-Related Aspects of Intellectual Property Rights, TRIPS).

²⁵ SENFTLEBEN (2014) i. m. 37-39.

²⁶ Christophe GEIGER - Elena IZYUMENKO: Towards a European 'Fair Use' Grounded in Freedom of Expression, *American University International Law Review*, 2019/35. p. 5.

²⁷ YU (2018) i. m. 1.

²⁸ Niva ELKIN-KOREN - Neil Weinstock NETANEL: Transplanting Fair Use across the Globe: A Case Study Testing the Credibility of U.S. Opposition. *Hastings Law Journal*, 2021/72. p. 1132.

évtizedek távlatából hasonlít össze a szemlélő, de a *fair use* bírói gyakorlata evolúciójának azonos szakaszaiban megfelelő következetesség figyelhető meg, így jelenleg a transzformatívitás szubfaktor esik a legnagyobb súllyal a latba, ahogy azt megelőzően a kereskedelmi jelleg, és az eredeti mű piacára gyakorolt hatás esett.²⁹ És szintén, a kontinentális európai rendszer sem kizárólag merev, a nemzeti bíróságok és az Európai Unió Bírósága (a továbbiakban: EUB) is alkalmaz a szerzői kizárólagos joggal szemben alapvető jogi érveket – ilyen célokra pedig kifejezetten alkalmas is az alapvető jog összeütközésénél használt arányossági teszt,³⁰ valamint a nemzeti jogalkotás eredményez sok esetben eleve meghatározott körben korlátozott szerzői kizárólagos jogot.³¹

2.2. Egy kihívás a jogalkalmazásban: a *thumbnail* dilemma

Egy, a jogirodalomban talán leggyakrabban felmerülő olyan gyakorlati kérdés, amely mind a szerzői jogi szabad felhasználások digitalizációs vonatkozásainak, mind az Egyesült Államok és a kontinentális európai vonatkozó szabályozás összehasonlításának tárgyában született tanulmányok metszetén a leggyakrabban felmerül, az a Google által, annak képkeresőjében alkalmazott úgynevezett *thumbnail*-ek jogi megítélése. A vonatkozó eljárásokra tekintettel a Google által alkalmazott *thumbnail*-eken azokat a világhálóra feltöltött képekből készülő, csökkentett minőségű és méretű képeket kell érteni, amelyeket a Google egy bizonyos Internet bot-tal (úgynevezett *web crawler*) egy index adatbázisba hoz létre, ahonnan a megfelelő keresőszavak beírásával a felhasználó előhívhatja ezeket a csökkentett méretű és minőségű képeket.³²

Fontos technikai tényező még, hogy ennek a műveletnek a megakadályozására a Google létrehozott, és az internet-felhasználók részére ajánl, egy, az említett index adatbázisba történő átalakított formában való elmentést blokkoló módszert, amivel akár az egész weboldalra kiterjedő védelmet is el lehet érni.³³ Ennek ellenére fenntartásokkal érdemes kezelni azokat az információkat, amelyek a Google, és a hasonló techóriások működéséről, know-how-járól napvilágot látnak, és e vállalatok etikus működéséről számolnak be. Ilyen irányú óvatosságra inthet az e sorok írásakor egészen friss magyar vonatkozású sajtóhír³⁴, mely szerint „...a

²⁹ Uo. 1132.

³⁰ GEIGER - IZYUMENKO i. m. 8-9.

³¹ ELKIN-KOREN - NETANEL i. m. 1139-1140.

³² Florian PÖTZLBERGER: Google and the Thumbnail Dilemma-"Fair Use" in German Copyright Law? *A Journal of Law and Policy for the Information Society*, 2013/9. p. 142-143.

³³ Uo. 142-143.

³⁴ BODNÁR Judit Lola: Trükköznek a magyar dalszövegekkel, a Zeneszöveg.hu feljelentette a Google-t, *24.hu*,

Zeneszöveg.hu feljelentette a Google-t”, ugyanis a sajtóhír tanúsága szerint utóbbi úgy használta fel az előbbi szerzői joga által védett dalszövegeit, hogy nem jelölte meg forrásként, majd egy felszólítást követően is csak a magyar IP-címről böngésző felhasználók tekintetében javította a forrásmegjelölést a Google.

2.2.1. Az Egyesült Államok példája

Az említett *web crawler* technológiát alkalmazva használta fel a Kelly v. Arriba Soft, Corp. ügyben³⁵ az alperes a felperes olyan képeit is, amelyek felhasználására nem volt engedélye, mégpedig úgy, hogy felhasználónál megjelenő *thumbnail* nem egyenesen a forrásoldalra irányította a felhasználót, hanem egy olyan oldalra, ahol megjelenik az eredeti méretű és minőségű kép, illetve egy leírás, amelyben szerepel a forráslink.³⁶ A másodfokú bíróság az Egyesült Államok szerzői jogi törvénye 107. szakaszának mind a négy faktorát mérlegelve úgy ítélte meg, hogy a felperes *fair use* védekezése a *thumbnail* generálást tekintve megalapozott³⁷, viszont a teljes képnek az eredeti oldaltól külön megjelenése nem.³⁸ A *thumbnail*-ekkel kapcsolatban a bíróság érvei főként a 107. szakasz első faktora szerinti transzformativitáson alapultak, állítva, hogy a *thumbnail* képek teljesen eltérő funkciót látnak el³⁹ - mégpedig az interneten fellelhető képekhez való hozzáférés javítását, és ebből következően a közérdeket szolgálják, az alperes képei integritásának minimális sérelme mellett.⁴⁰ A harmadik faktor szerinti átvétel mértékét, és a negyedik faktor szerinti eredeti mű piacára való hatást sem látta az alperes hátrányára értékelhetőnek a bíróság, előbbi érvei szerint azért, mert a felhasználás jellege megkövetelte a kép egészének használatát, utóbbi azért, mert minimális hatása volt az eredeti mű piacára,⁴¹ és inkább növelte a forrásoldal forgalmát, minthogy csökkentette volna.⁴²

A második idevágó Perfect 10, Inc. v. Google ügyben⁴³ a bíróságok alapvetően a Kelly ügyben elhangzottakra alapítják az érvelésüket. A másodfokú bíróság ítélete szerint az első faktor, tehát a transzformativitás annyiban más, hogy a méret-, és minőségbeli különbség - mint hogy ne helyettesítse az esztétikai funkciójában, nem feltétel, a teljes kép felhasználása is

2022. 11. 09. <https://24.hu/kultura/2022/11/09/zeneszoveghu-google-feljelentes-dalszoveg-gvh/>

³⁵ Kelly v. Arriba Soft Corp., 77 F. Supp. 2d 1116 (C.D. Cal. 1999)

³⁶ Matthew C. STAPLES: Kelly v. Arriba Soft Corp. *Berkeley Technology Law Journal*, 2003/18. p. 74-75.

³⁷ Uo. 75-76.

³⁸ Uo. 78-79.

³⁹ Uo. 77-78.

⁴⁰ Pamela SAMUELSON: Unbundling Fair Uses, *Fordham Law Review*, 2009/77. p. 2612.

⁴¹ STAPLES i. m. 77-78.

⁴² SAMUELSON i. m 2612.

⁴³ Perfect 10, Inc. v. Google, Inc., 10-56316 (9th Cir. 2011).

lehet transzformatív, amennyiben a kontextus egy társadalmilag hasznos módon megváltozik.⁴⁴ A második és harmadik faktorok tekintetében nincs érdemi, viszont negyedik faktor értékelése során elhangzottakban van a legnagyobb eltérés, ugyanis a felperes maga is használt *thumbnail*-eket a képeiről, illetve az a körülmény is eltérő, hogy a Google leginkább nem a felperes weboldalára mutató forrásmegjelöléseket, hanem más, a felperes képeit engedély nélkül használó oldalakhoz vezetőket használt.⁴⁵

2.2.2. Egy európai példa: Németország

A német szerzői jog osztja a kivételeket és korlátozások kontinentális európai jellemzőit, ennek megfelelően egy német bíróság előtt felmerült, a Google *thumbnail* gyakorlatával kapcsolatos ügyben⁴⁶ a Google által felhozott transzformativitással kapcsolatos érveket a bíróság nem fogadta el.⁴⁷ A német szövetségi bíróság első körben a másolás tekintetében mondta ki a joghatóság hiányát, ugyanis a Google szerverei az Egyesült Államokban vannak, amely szervereken a generált *thumbnail* képek tárolásra kerülnek.⁴⁸ Miután azt állapította meg a bíróság, hogy a szóban forgó *thumbnail* gyakorlat olyan nyilvánossághoz közvetítés, amely időtől és tértől függetlenül lehetőséget biztosít a felhasználók számára, a Google a német szerzői jogban meglévő szabad felhasználási esetekkel igyekezett eredménytelenül védekezni.⁴⁹ Önmagában azt a védekezést sem fogadta el a bíróság, hogy az interneten való közzététel felhasználási engedélyt adott volna a felperes, de a perdöntő érv végül mégis valami nagyon hasonló lett, mégpedig, hogy a felperes azzal, hogy nem gátolta a képeiből való *thumbnail* generálást a rendelkezésére álló technikai eszközökkel, hallgatólagosan beleegyezett az ez irányú felhasználásba.⁵⁰

Szinte adja magát a rosszhiszemű következtetés, hogy valamiféle őszintétlenség van ebben az érvelésben, ennek megfelelően több helyütt találkozhatunk kritikájával ennek az indokolásnak a jogirodalomban. Elhangzik például, hogy itt csupán egy kerülő úton meghozott

⁴⁴ Eric CARNEVALE: Questions of Copyright in Google's Image Search: Development in Perfect 10, Inc. v. Amazon.com, Inc. Boston University Journal of Science & Technology Law, 14. 2008/4. p. 139.

⁴⁵ Uo. 140.

⁴⁶ Bundesgerichtshof, I ZR 69/08, 2010.

⁴⁷ Emily KIRSCH - Alexander KLETT: US and European Courts Split over Fair Use. *Managing Intellectual Property*, 2009/9. p. 32-33.

⁴⁸ Philipp ZIMBEHL: Google Images: German Federal Court Judgement of 29 April 2010, I ZR 69/08. With an Introductory Comment. *Journal of Intellectual Property, Information Technology and Electronic Commerce Law*, 2010/1. p. 190.

⁴⁹ Uo. 191.

⁵⁰ Uo. 191.

döntésről van szó, amely ráadásul a német bíróságok az irányú joggyakorlatával is ellentétes, miszerint megszorítóan kell értelmezni a német szerzői jogban meglévő kivételeket és korlátozásokat,⁵¹ mások pozitív előjellel jegyzik meg, hogy ezzel tulajdonképpen csak a megfelelően méltányos eredményre jut a bíróság, nem a jogszabályok betűjét követve, hanem annak ellenére.⁵²

⁵¹ PÖTZLBERGER i. m. 149-150.

⁵² Martin SENFTLEBEN: Bridging the Differences between Copyright's Legal Traditions – The Emerging EC Fair Use Doctrine, *Journal of the Copyright Society of the U.S.A.*, 2010/57. p. 538.; GEIGER - IZYUMENKO i. m. 15-17.

3. AZ EURÓPAI UNIÓ SZABAD FELHASZNÁLÁSOKAT ÉRINTŐ JOGFEJLESZTÉSE AZ ELMÚLT ÉVTIZEDEKBEN

A szerzői jogra vonatkozó Európai Unió jogalkotás késve indult a szellemi tulajdon jog többi területéhez képest, köszönhetően egyebek között a kezdeti gazdasági súlypontú együttműködésnek.⁵³ Az EU szintű központi szerzői jogi jogforráshoz vezető út meghatározó állomásai az 1988-as, és az 1995-ös zöld könyvek,⁵⁴ amelyek meghatározták az Európai Unió szerzői jog területét érintő további jogalkotását, jelesen főként a digitalizációt és az információs társadalmat érintő, még csak egyes területekre fókuszáló irányelvek, és végül az egységes szabályozás igényével megalkotott InfoSoc irányelv.⁵⁵

3.1. Az InfoSoc irányelv

A (C)DSM irányelvet megelőző fő uniós jogforrás az InfoSoc irányelv, amely tartalmazza az irányelvben a harmonizáció részeként meghatározott szerzői és szomszédos többszörözési, nyilvánossághoz közvetítési, és terjesztési jogokat, és az azok alóli kivételekre és korlátozásokra vonatkozó legfontosabb uniós szintű szabályokat.

Teszi ezt akképpen, hogy egyetlen meghatározott kivételt rendelt kötelező érvénnyel implementálni a tagországok számára, a járulékos vagy közbenső jellegű, műszaki eljárás részét képező időleges többszörözést, melynek célja az adott műre vonatkozó a hálózaton harmadik személyek közötti közvetítő szolgáltató általi átvitel, vagy jogszerű felhasználás. Az ezen felül felsorolt tizenkilenc kivételt – melyeket az irányelv 5. cikkében az egyes szerzői és szomszédos jogokra vonatkozásuk szerint eltérő bekezdésekbe rendszerez, a tagállamok opcionális jelleggel, és az irányelv által meghatározott kereteken belül opcionális tartalommal implementálhatják. A harmadik bekezdés utolsó pontja tartalmaz egy olyan rendelkezést, amely a nemzeti jogokban már meglévő kisebb jelentőségű kivételeket és korlátozásokat emeli ebbe a körbe, amelyek további meghatározott feltételeknek megfelelnek.⁵⁶

⁵³ TATTAY Levente: A szellemi tulajdon-jogok fejlődéstörténete az Európai Unióban (1958–2010), p. 135. Elérhető: <http://juris.oldportal.u-szeged.hu/download.php?docID=30113>.

⁵⁴ Zöld könyv a szerzői jogról és a technológiai kihívásokról (Green Paper on Copyright and the Challenge of Technology). COM (88) 172 final, Brussels, 7 Jun. 1988.; Green Paper on Copyright and Related Rights in the Information Society. COM (95) 382 final, Brussels, 19 Jul. 1995.

⁵⁵ TÓTH Andrea Katalin: Az európai szerzői jogi harmonizáció és a territorialitás kérdése. *Iparjogvédelmi és Szerzői Jogi Szemle*, 2016/121. p. 4. 10-12.

⁵⁶ InfoSoc irányelv 5. cikk harmadik bekezdés o. pontja: „*más kisebb jelentőségű felhasználás, amennyiben a nemzeti jogban már léteznek kivételek, illetve korlátozások, feltéve, hogy azok kizárólag analóg felhasználásra*

Ez az egy híján opcionális lista ugyanakkor zárt, tehát az itt meghatározott egyes kivételek keretein belül enged szabadságot a tagállami jogalkotásnak, vagyis a listában felsoroltakon, és a nemzeti jogokban meglévő, meghatározott feltételeknek, és a többi irányelvi kivételnek megfelelő kivételeken túli új szabad felhasználási eset bevezetése ellentétes az irányelvvel. Fontos eleme még ennek a kivételek és korlátozások InfoSoc irányelvbeli rendszernek az ötödik bekezdésben foglalt háromlépcsős tesztre vonatkozó rendelkezések, amelyek kapcsán fontos megjegyezni, hogy e rendelkezések is részét képezi a tagállamok által bevezethető egyes kivételek korlátainak.

Az irányelv harmadik fejezete tartalmaz említésre méltó rendelkezéseket a műszaki intézkedésekről. Kötelezettséget teremt a tagállamok oldalán, hogy a jogosultak által a műveik, vagy védett teljesítményeik védelme érdekében alkalmazott, az irányelvben meghatározott jelentőségű úgynevezett hatásos műszaki intézkedéseket megkerülőkkel szemben védelmet, és a megkerülést elősegítő más magatartásokkal szemben jogi védelmet biztosítson. Nagyobb részt a kivételek nem tudnak érvényesülni ezekkel a hatásos műszaki intézkedésekkel szemben, de néhány kivételt kiemel ebből a körből az irányelv, ugyanis ha a jogszerű hozzáférések tekintetében a jogosultak nem gondoskodnak arról, hogy a hatásos műszaki intézkedések ellenére ezen kivételek kedvezményezettjeinek lehetősége legyen a hozzáférésre, akkor ennek biztosítására a tagállamnál keletkezik kötelezettség az irányelv rendelkezései szerint.

3.1.1. Az InfoSoc-irányelv utóélete

Érték kritikák a jogirodalomból az InfoSoc irányelvet, leginkább az érdemi harmonizáció hiánya miatt, minthogy a tagállamok túl nagy döntési szabadsága, az esetenként túl általánosan, széleskörű lehetőségeket hagyva megfogalmazott kivételek, melyeket sok esetben szó szerint implementálni nem is lehetséges, oda vezetnek, hogy a tagállamok szerzői jogaiban meghatározott szabad felhasználási rendszerek közötti különbségek érdemben konzerválódnak.⁵⁷ A kellő harmonizáltság hiánya azt eredményezheti, hogy adott esetben ahhoz, hogy bizonyosságot nyerjen egy magatartás szabad felhasználásnak minősülése, minden tagállam vonatkozó jogát szükséges átnézni, ezt pedig jogosan érezheti indokolatlan tehernek a

vonatkoznak, és nem érintik az áruk és szolgáltatások Közösségen belüli szabad mozgását, az e cikkben szereplő egyéb kivételek és korlátozások sérelme nélkül."

⁵⁷ Lucie GUIBAULT: Why Cherry-Picking Never Leads to Harmonisation: The Case of the Limitations on Copyright under Directive 2001/29/EC. *Journal of Intellectual Property, Information Technology and Electronic Commerce Law*, 2010/1. p. 57-58.

szabad felhasználások lehetőségével élni kívánó aktor.⁵⁸ Elhangzik továbbá az InfoSoc irányelv meghatározta közösségi szerzői jog kritikájaként a technológiai fejlődéssel való lépéshátrány, valamint a szerzők díjazására és kompenzációjára vonatkozó szabályozás elégtelensége.⁵⁹

Ellenére annak, hogy lényegében egy „*minimumharmonizáció*” zajlott le, a kétezres évek végéig nem érezte szükségét az EU döntéshozatala, hogy a területhez átfogó igényvel hozzányúljon,⁶⁰ ez idő tájt viszont számos különböző forrású és ambíciójú dokumentum és tanulmány kezdett érdemben foglalkozni a kérdéssel. Újabb Zöld könyvek, kezdeményezések, Európai Bizottság (továbbiakban: Bizottság) közleményei, azok indukálta tanulmányok termékenyítették a témában folyó diskurzust, és jelentkeztek a piaci alapú, vagy inkább csak politikai, jogpolitikai általánosságokat tartalmazó javaslatoktól, a már konkrét de részleges igényű szabályozási javaslatokon át, egészen a teljesség igényével fellépő egységes uniós szintű szerzői jogi kódexig terjedő tartalmi skála árnyalataival.⁶¹ Lényegesebb jelen kontextusban releváns elemek ezekből többek között a könyvtárakra, oktatásra és kutatásra vonatkozó kivételnek a modern korra tekintettel való digitális szférára kiterjesztése (e-kölcsönzés; digitális archiválás; távoli hozzáférés biztosítása, más nevén távoktatás; szöveg-, és adatbányászat).⁶² Szintén lényeges kérdéskör benne a *UGC*, vagy másnéven a felhasználók által létrehozott tartalom kérdésköre, ahol a nyílt-végű szabad felhasználási rendszer is felmerül megoldásként, de inkább reális és elérhetőbb megoldás a már létező, és a *UGC*-t érintő kivételek (mint a paródia, vagy az idézés) harmonizációja.⁶³ Ez utóbbi kapcsán szereppel benne javaslat a *notice and takedown* eljárásokra vonatkozó szabályozás átalakítására,⁶⁴ a terület alapú tartalomkorlátozással (*geo-blocking*) szembeni fellépésre.⁶⁵ A szerzők oldalára tekintettel pedig felmerül a jogérvényesítési rendszer modernizációs igényű reformja.⁶⁶

Tárgyban és hatályban is a közösségi szintű univerzalitás igénye szempontjából, és a tárgyalt témakör szempontjából is egy lényeges és releváns állomás a mind a kontinentális jogi, mind a *common law* felfogás képviselőivel, tehát számos kontinentális európai, és a brit kampuszok jogtudósai (Wittem-group) munkája nyomán 2010-re létrejött „*Európai Szerzői*

⁵⁸ MONSEAU i. m. 16.

⁵⁹ Nathan GUZE: Net Neutrality and the European Union's Copyright Directive for the Digital Single Market. *Loyola of Los Angeles International and Comparative Law Review*, 2019/43. p. 65.

⁶⁰ TÓTH (2018) i. m. 11-13.

⁶¹ Uo. 13-18, 36-42.

⁶² Uo. 26, 32, 33.

⁶³ Uo. 29.

⁶⁴ Uo. 29.

⁶⁵ Uo. 36.

⁶⁶ Uo. 40.

Jogi Kódex” névre keresztelt dokumentum.⁶⁷ Egyik fontosabb pontjai a szerzői mű fogalmának egységes meghatározására konkrét javaslat a közösségi jogalkotásból, és a Berni Uniós Egyezményből merített elemekkel.⁶⁸ Foglalkozik a szerzőség, és a szerzői jogok elidegeníthetőségének kérdésével, amelynek során a monista (a szerzői személyhez fűződő és vagyoni jogok elválaszthatatlansága) helyett a dualista (szétválasztható a szerző személyéhez fűződő, és vagyoni jogok) megközelítést követi, és tartalmaz javaslatokat például a vagyoni jogokkal kapcsolatos szerződésekre.⁶⁹ A szerzői személyhez fűződő jogok kapcsán a dokumentum megalkotásában résztvevő jogtudósok között jelentős véleménykülönbségek akadtak, ez kitűnik a végleges szövegből is, ahol szó esik a személyhez fűződő jogok olyan korlátairól, mint: harmadik felek sérelme, kivételek és korlátozások, szerző halála, a szerző beleegyezése a szerzői jogok gyakorlásától való tartózkodásba.⁷⁰ A közösségi jogra erősen támaszkodva sorolja fel és határozza meg: átdolgozás-, terjesztés-, nyilvánossághoz közvetítés vagyoni jogokat.⁷¹ A kivételek és korlátozások rendszerére vonatkozó fejezet a legrészletesebb, ahol tulajdonképpen egy nyílt végű szabad felhasználási rendszer megvalósítását vázolja fel akképp, hogy az InfoSoc irányelvben meglévő szabad felhasználási eseteket rendezze teleologikus szempontú csoportokba, amely révén a bíróságok ezekre a célokra figyelemmel a háromlépcsős teszt keretein belül új szabad felhasználási eseteket azonosíthatnának.⁷²

E tartalom ellenére a dokumentum kidolgozásában szerepet vállaló, ehelyütt idézett szerző óva int az átfogó modellszabályként való értelmezésétől a dokumentumnak, és inkább csak egy egyfajta fogódzónak való, az egységes szerzői jog irányába mutató kontúrokat megrajzoló értelmezést tartja kívánatosabbnak, és ennek alátámasztására megemlíti, hogy a dokumentum nem foglalkozik olyan lényeges kérdésekkel, mint a szerzői jogi felelősség, jogérvényesítés, és szomszédos jogok.⁷³

⁶⁷ P. Bernt HUGENHOLTZ: The Wittem Group’s European Copyright Code Elérhető: https://www.ivir.nl/publicaties/download/ILS_29_chapter17.pdf, 339-340.

⁶⁸ Uo. 343.

⁶⁹ Uo. 344-347.

⁷⁰ Uo. 347-348.

⁷¹ Uo. 348-349.

⁷² Uo. 349-350.

⁷³ Uo. 341-342.

3.2. A (C)DSM irányelv

Az igények tehát melyek (C)DSM irányelv mai formájához elvezettek uniós szinten a 2010-es évek elején már megjelentek, és Jean-Claude Juncker hivatalba lépését követően⁷⁴ tett közzé egy stratégiát az Bizottság, amely a jobb fogyasztói és vállalkozói internet-hozzáférés, a fair és kiegyenlített versenyfeltételek megteremtése, és a digitális gazdaság növekedési potenciáljának maximalizálása pillérekkel határozta meg a vonatkozó közösségi jogfejlesztés irányát.⁷⁵ Az első konkrét javaslat közzététele már 2016-ban⁷⁶ megtörtént, de végleges formában való elfogadására egy 2018-as sikertelen Európai Parlamenti szavazás, és a javaslat szövegét övező - leginkább a linkadó ragadványnevet kapott, és az online platformok feltöltési szűrőiről szóló rendelkezések körül - viták képezte intermezzót követően⁷⁷ végül 2019. május 17. került sor.⁷⁸ A jogalkotás folyamatát a szokásosnál nagyobb közérdeklődés övezte, ez megmutatkozott a civil szféra jelenlétében, tüntetéseken⁷⁹ (ötmillió aláírást számláló ellenpetíció, az Európai Wikipédia leállása), illetve a lobbierdekek fokozottabb jelenléte⁸⁰ is mutatta, hogy az irányelv lényeges változásokat von magával.

A (C)DSM irányelv az első cím alatti általános rendelkezésekben megjelöli az alapvető célkitűzéseit, ami a folytatólagos címek tartalmát vetíti előre, ezek: a kivételek és korlátozások digitális és határokon átnyúló környezethez igazítása; engedélyezési gyakorlatok fejlesztése és a tartalmak szélesebb körben való hozzáférhetővé tétele, szerzői jogok szempontjából jól működő piac megteremtése.

A második címben új kötelező érvényű szabad felhasználási eseteket tárgyal az irányelv, mégpedig kettő szöveg- és adatbányászatra, egy a digitális és határokon átnyúló oktatási jellegű felhasználásra, és további egy, kulturális örökség megőrzésére vonatkozót. Az itt szereplő kivételekre vonatkozó rendelkezések egy-, az oktatási célú kivétel híján kógensek, illetve kivételek mindegyikére vonatkoztatja az InfoSoc irányelv erről szóló rendelkezésére utalással a háromlépcsős tesztet az irányelv, valamint mindegyiket az InfoSoc irányelvből ismert azon

⁷⁴ GUZE i. m. 74-75.

⁷⁵ Dávid UJHELYI: The long road to parody exception in hungarian copyright law – an explorer’s log. *Iparjogvédelmi és Szerzői Jogi Szemle*, 2022/127. p. 2. 48.

⁷⁶ Javaslat Az Európai Parlament és a Tanács irányelve a digitális egységes piacon a szerzői jogról, COM/2016/0593

⁷⁷ GUZE i. m. 76-79.

⁷⁸ UJHELYI (2022) i. m. 50.

⁷⁹ Felix REDA: EU copyright reform: Our fight was not in vain, felixreda.eu, 2018. 104. 19. <https://felixreda.eu/2019/04/not-in-vain/>

⁸⁰ Thomas SPOERRI On Upload-Filters and Other Competitive Advantages for Big Tech Companies under Article 17 of the Directive on Copyright in the Digital Single Market. *Journal of Intellectual Property, Information Technology and Electronic Commerce Law*, 2019/10. p. 174.

kivételek és korlátozások körébe emeli, amelyek érvényesülni tudnak a hatásos műszaki intézkedésekkel szemben.

A szöveg- és adatbányászat egyik kivételi esetének személyi hatálya kutatóhelyekre és kulturális örökségvédelmi intézményekre, tárgyi hatálya csak az ilyenek által jogszerűen hozzáférhető művekre vagy más védett teljesítményekre terjed ki, illetve e jellemzők szerinti speciális szabályok vonatkoznak az elkészült másolatok tárolására. A másik esetben nincs ilyen hatálybeli megkötés, csak a jogszerűen hozzáférhetőség a feltétel, és a legfeljebb csak a szükséges ideig őrzés, viszont a jogosult előre kifejezetten kizárhatja e kivétel lehetőségét, valamint nem befolyásolja a tudományos kutatási célú szöveg-, és adatbányászati kivételt.

Az oktatási kivétel digitális felhasználásra teremt lehetőséget a cél által indokolt mérték, a nem kereskedelmi jelleg, meghatározott oktatási intézmény felelősségvállalása, fizikailag vagy technikailag lehatárolt mód, és lehetőség szerint a forrás feltüntetése feltételek megléte mellett, viszont e kivétel implementálása nem kötelező a tagállamok számára akkor, ha az oktatási létesítmények szükségleteit kielégítő művek, vagy más védett teljesítmények könnyen hozzáférhetőek a piacon, vagy e körülményt a tagállam megteremti.

A kulturális örökségvédelmi intézmények pedig a gyűjteményük állandó részét képező művekről, védett teljesítményekről megőrzési céllal, a megőrzéshez szükséges mértékben másolatot készíthetnek.

A harmadik cím a következő négy fejezetre oszlik: a kereskedelmi forgalomban nem kapható művek és más védelem alatt álló teljesítmények; a közös engedélyezést megkönnyítő feltételek; audiovizuális művek hozzáférhetősége és elérhetősége egyedi lehíváson alapuló video-szolgáltatásokon keresztül; közkinccsé vált képzőművészeti alkotások.

Az első fejezet a kereskedelmi forgalomban nem kapható, kulturális örökségvédelmi intézmények gyűjteményének állandó részét képező művek vagy védett teljesítmények közös jogkezelésével kapcsolatban határoz meg privilegizáló jellegű szabályokat a kulturális örökségvédelmi intézményeknek adható nem kereskedelmi célú engedélyekről, illetve ha mindegyikre nincs lehetőség, közvetlenül biztosít egy kivételt a kulturális örökségvédelmi intézményeknek, ez esetben csak egy felhasználási módra, a nyilvánossághoz közvetítésre. Mindkét scenáriót kizárhatja akár általánosságban, akár konkrét esetben a jogosult, ha a tagállam úgy rendelkezik, hogy e jogot fenntartja a jogosultak részére. Tartalmaz rendelkezéseket ehelyütt az irányelv továbbá a nem kereskedelmi jelleg meghatározásáról (ennek keretében a tagállamok által meghatározható feltételeket megelőző érdekeltekkel való párbeszéd kötelezettségéről a tagállamoknak); harmadik országbeli és határon átnyúló

vonatkozásokról; egy, az Európai Unió Szellemi Tulajdoni Hivatala által üzemeltetett portálon közzététellel való tájékoztatásról az érintetteknek.

A második fejezetben a tagállamoknak lehetőséget biztosít az irányelv, hogy a közös jogkezelés hatályát az egyébként megbízás alapján a közös jogkezelők által megkötött szerződést kiterjessze más, a közös jogkezelőt szintén megbízó jogosultakra, vagy ilyen a felek között nem létező megbízást a törvény erejével hozzon létre, vagy ilyen megbízás vélelmét rendelje alkalmazni a közös jogkezelő eljárásához. Mindennek feltételei, hogy csak közös jogkezelő, csak jól meghatározott területen belül, akkor, ha egyébként körülményes és nehezen kivitelezhető a megbízások beszerzése, és a jogosultak érdekeinek figyelembevételével eljárva történjen.

A harmadik fejezetben az irányelv egy, az audiovizuális művek videószolgáltatásokban történő lehíváson alapuló hozzáférhetővé tételéről szóló megállapodásokkal kapcsolatos nehézségek leküzdése érdekében való pártatlan közvetítők részvételével történő tárgyalási mechanizmus biztosítására kötelezi a tagállamokat.

A negyedik fejezet rendelkezései arra kötelezik a tagállamokat, hogy olyan jogi környezetet alakítsanak ki, amelyben a lejárt védelmi idejű képzőművészeti alkotások többszörözéseként létrejött példányok nem tartoznak szerzői vagy szomszédos jogi védelem alá.

Az irányelv negyedik címe tartalmazza a legtöbb vitát generáló rendelkezéseket: az első fejezet a sajtókiadók számára biztosít a kiadványaikhoz fűződő jogokat, a második fejezetben szerepelnek az online tartalommegosztó szolgáltatók felelősségére vonatkozó szabályok, a harmadik fejezetben pedig a szerzőket és előadóművészeket felhasználási szerződések alapján megillető méltányos díjazásra vonatkozó rendelkezések szerepelnek.

Az első fejezet az InfoSoc irányelvben meghatározott többszörözéssel kapcsolatos jogok egészét, és a nyilvánosság számára hozzáférhetővé tétel engedélyezésének és megtiltásának kizárólagos jogát biztosítja a „...*sajtókiadók számára sajtókiadványaiknak az információs társadalommal összefüggő szolgáltatást nyújtó szolgáltatók általi online felhasználásához*”,⁸¹ ami nem terjed ki magáncélú felhasználásokra, rövid részletek felhasználására, hipervivatkozásokra, és nem érinteti a sajtókiadványokba foglalt művek jogosultjainak jogait, kivéve az ilyen művekre vonatkozó kizárólagos engedély esetét. Szintén e fejezet lehetőséget biztosít a tagállamok részére, hogy akképp rendelkezzenek, hogy azon sajtókiadók, amelyek egy szerzőtől átruházás vagy engedélyezés útján felhasználási engedélyt

⁸¹ (C)DSM irányelv 15. cikk (1) bekezdés.

szereztek, az e jog alóli kivétel vagy korlátozás alapján történő felhasználásért járó díjazásból maguk is méltányos díjazásra legyenek jogosultak.

A második fejezetben az irányelv az online tartalommegosztó szolgáltatók tevékenységét⁸² a szerzői művekhez és védett teljesítményekhez kapcsolódó, az InfoSoc irányelvben meghatározott nyilvánossághoz közvetítés felhasználási módként értékeli, és ezzel e digitális szolgáltatókat az Elektronikus kereskedelemről szóló irányelv⁸³ által nekik biztosított úgynevezett *safe harbor* felelősségkorlátozott kedvező helyzetüktől⁸⁴ fosztja meg. E fejezet szövege kitér arra, hogy a felelősség alóli mentesülés érdekében tartalommegosztó szolgáltatóknak vagy engedélyek beszerzésére van lehetősége, vagy arra, hogy bizonyítják, megfelelnek bizonyos gondossági kritériumoknak: mindent megtettek az engedélyek beszerzése érdekében, a jogosultak által előre megadott megfelelő információ, vagy utólag intézett indokolt értesítése alapján elérhetlenné tették a jogsértő tartalmakat. Kivonja ugyanakkor ebből a körből a három évnél nem régebbi és 10 millió eurót el nem érő éves forgalmú online tartalommegosztó szolgáltatókat, de amelyeknek az 5 millió egyedi látogató meghaladja az éves látogatottsága, azoknak azt az említett gondossági elemet bizonyítania kell a mentesüléshez, hogy a jogosultak által előre megadott információk alapján mindent megtettek az érintett tartalom elérhetővé tétele érdekében. A felhasználók érdekeit szem előtt tartva szerepelnek a rendelkezések között vitarendezésre vonatkozó szabályok, szerepel az adatkezelés biztonságával kapcsolatos rendelkezés, és annak deklarálása, hogy e felelősségi szabályok nem eredményezhetik olyan felhasználók által feltöltött tartalom hozzáférhetőségének a megakadályozását, amely nem sért szerzői vagy szomszédos jogokat, beleértve kivételek és korlátozások által lehetővé tett felhasználásokat, külön kiemelve a paródia, kritika, ismertetés és karikatúra céljára történő felhasználásokat.

A harmadik fejezetben a felhasználási szerződéseket érintő méltányos díjazásra vonatkozó rendelkezésekkel az úgynevezett *value gap* problémán próbál fogást találni az

⁸² Az ilyen szolgáltatóra vonatkozó irányelvi definíció magában foglalja az általuk végzett tevékenységre vonatkozó definíciót is. (C)DSM-irányelv 2. cikk 6. pont: „...olyan, az információs társadalommal összefüggő szolgáltatást nyújtó szolgáltató, amelynek fő vagy egyik fő célja a felhasználói által feltöltött, jelentős mennyiségű, szerzői jogi védelem alatt álló mű vagy más védelem alatt álló teljesítmény tárolása és ahhoz hozzáférés biztosítása a nyilvánosság számára, amely műveket és más védelem alatt álló teljesítményeket nyereségszerzési céllal összerendezi és promotálja.”.

⁸³ A belső piacon az információs társadalommal összefüggő szolgáltatások, különösen az elektronikus kereskedelem, egyes jogi vonatkozásairól szóló 2000/31/EK irányelv (továbbiakban: Elker irányelv).

⁸⁴ Az Elker-irányelv 12-15. cikkei a közvetítő szolgáltatók felelősségét korlátozzák az e cikkekben meghatározott tartalmú „Egyszerű továbbítás”, „Gyorsítótárólóban történő rögzítés (caching)”, és „Tárhelyszolgáltatás” információs társadalommal összefüggő szolgáltatások nyújtásának körében azzal, hogy a tagállamok nem állapíthatnak meg általános nyomkövetési kötelezettséget a közvetítő szolgáltatókra nézve.

irányelv. Ennek keretében „[a] megfelelő és méltányos díjazás elve”⁸⁵ generálklauzulát az átláthatóság érdekében megkonstruált, az engedélyezéssel és továbbengedélyezéssel érintett jogosultak tájékoztatási kötelezettségére vonatkozó rendelkezések követik, majd egy bestseller-klauzulához hasonló rendelkezés biztosít a szerzőknek és az előadóművészeknek vagy képviselőiknek szerződés kiigazításra lehetőséget, ha felhasználási szerződés megkötését követően a kialakított díjazás aránytalanul alacsony a mű, vagy előadás által generált bevételekhez képest. Az átláthatósági és szerződés kiigazítási szabályokból eredő jogviták esetére a tagállamoknak gondoskodniuk kell alternatív vitarendezési eljárások biztosításáról az érintett felek számára, valamint arról, hogy az olyan szerződéses rendelkezéseket, amelyek a fejezet szerződés kiigazítási, átláthatósági, vagy alternatív vitarendezési szabályaival ellentétesek, ne lehessen érvényesíteni a szerzőkkel és előadóművészekkel szemben. Végül a kizárólagos engedélyezési vagy átruházási szerződések esetén biztosít az irányelv jogot a szerzőknek és előadóművészeknek, hogy amennyiben a velük szerződő fél az engedélyezett felhasználást nem gyakorolja (kivéve, ha ezt olyan körülmény okozza, amely kapcsán ésszerűen elvárható, hogy a felek orvosolni tudják) részben vagy egészben visszavonja az adott engedélyt. E visszavonási mechanizmust az implementáló tagállam korlátozhatja a következő szempontok szerint: a művek vagy előadások típusa, ágazata; több szerző vagy előadóművész ténye; e visszavonási jog gyakorlásának időkorlátja; korlátozhatja a tagállam a visszavonási jogot a szerződés kizárólagosságának megszüntetésére.

3.2.1. A (C)DSM-irányelvvel kapcsolatos kritikák

1. *Általános kritikák.* A Bizottság korábbi Digitális Stratégiáért felelős biztosa beszélt még az irányelv megalkotását megelőzően arról, hogy nem megfelelően megalkotott jogszabályok rugalmatlansága korszerűtlensége a technológiai fejlődés gátját képezik, és oda vezethetnek, hogy hétköznapi állampolgárok jogszabályokat sértenek pusztán azzal, hogy valami köznapit cselekszenek.⁸⁶ E meglátásoknak a jogtudomány bizonyos képviselői a (C)DSM irányelv megszületése után is látják az aktualitását.⁸⁷ Más úgy véli, hogy ezzel az irányelvvel a modernizáció adta kihívásokhoz való alkalmazkodás érdekében szükséges és fontos lépéseket tettünk, de a (C)DSM irányelvvel kiigazított InfoSoc irányelv által kiadott jogi keretrendszer

⁸⁵ (C)DSM irányelv 18. cikk.

⁸⁶ Giancarlo FROSIO: Reforming the C-DSM Reform: A User-Based Copyright Theory for Commonplace Creativity. *Centre for International Intellectual Property Studies (CEIPI) Research Paper* 2019/12. p. 1.

⁸⁷ Uo. 1.

ugyanúgy elavulttá válhat, ahogyan az InfoSoc irányelv maga, ezért érdemes lenne rugalmasabb, alkalmazkodóképesebb jogi keretrendszert lehetőségeit megfontolni.⁸⁸

Egy közvéleménykutatási eredmény szerint az EU polgárok 11%-a találja az szellemi tulajdonjogokat elsődlegesen a fogyasztók hasznát szolgálóknak, és a 15-24 év közöttiek 49%-a találja az illegális hozzáférést a tiltakozás egy formájának, ami utalhat arra, hogy a szerzői jog kezd olyan értelmezést nyerni, mint ami akadályozza az alkotásokhoz való hozzáférést, és főleg az új generációk szemében tűnhet egyre inkább irrelevánsnak, ha nem ellenzettek.⁸⁹ Ennek oka pedig a szerzői jog digitális térben való expanziója lehet, de inkább a kvalitatív magyarázat tűnik jogosnak, miszerint a klasszikus értelemben vett szerzői jogi felfogás elavult lehet az információ és tudás szabad áramlása fő jellemzővel rendelkező digitális piacon.⁹⁰

A (C)DSM irányelv kritikája az is, hogy általánosságban az mondható el róla, hogy ugyan nagy kiterjedésű, nélkülözötte a kellő ambíciót, így főként részleges megoldásokkal szolgál, és az egész szerzői jogi *acquis* marad fragmentáltabb, az átfogóbb alapvető revízió pedig várat magára.⁹¹

Elhangzik az irányelv projektjét érintő olyan negatív vélemény is, miszerint az eredeti cél ugyan a modernizáció és a harmonizáció volt, de útközben a vállalati lobbizás érdeke eluralkodott az ügy fölött.⁹²

A második cím rendelkezései kapcsán a kritikák mellett pozitívumok is fellelhetők a vonatkozó jogirodalomban, így például a (C)DSM irányelv pozitívumának tekinthető azon felfogása, hogy a kivételek kevésbé a szerzői jogi szabály alóli kivételek, és sokkal inkább maguk önálló szabályok, ebből a szempontból fontos a kivételek tagállamok általi bevezetésének kötelező jellege, és hogy szerződéssel nem lehet eltérni tőlük.⁹³ A kritikai oldalon viszont felmerülnek konkrét tartalmi kritikák, például hogy hiánypótló és hasznos lenne a digitális szolgáltatókra vonatkozó felelősségi rendszer tekintetében, ha a kötelezően átültetendő kivételek közé beemelnék az online térben a technikai okokból megvalósuló közbenső felhasználások szabad felhasználás jellegét.⁹⁴ De merül fel nagyobb nézőpontból tett

⁸⁸ Séverine DUSOLLIER: The 2019 Directive on Copyright in the Digital Single Market: Some Progress, a Few Bad Choices, and an Overall Failed Ambition, *Common Market Law Review*, 2020/57.p. 1024.

⁸⁹ FROSIO i. m. 2-3.

⁹⁰ UO. 2-3.

⁹¹ DUSOLLIER i. m. 1028.

⁹² João Pedro QUINTAIS: The New Copyright in the Digital Single Market Directive: A Critical Look. *European Intellectual Property Review* 2020/1. p 22-23.

⁹³ DUSOLLIER i. m. 981-983.

⁹⁴ João Pedro QUINTAIS - Giancarlo FROSIO - Stef VAN GOMPEL - P. Bernt HUGENHOLTZ - Martin HUSOVEC - Bernd Justin JÜTTE - Martin SENFLEBEN: Safeguarding User Freedoms in Implementing Article 17 of the Copyright in the Digital Single Market Directive: Recommendations from European Academics Academics. *Information Technology and Electronic Commerce Law* 2019/10. p. 3.

kritika is, jelesül hogy a (C)DSM irányelv szabad felhasználási rendelkezései az InfoSoc irányelv rezsimjére átfedő jellegűek, ami zavaros jogi keretrendszert eredményezhet.⁹⁵ A kivételek e rendszerének kritikája implicite benne foglalhat bizonyos javaslatokban, így abban, hogy noha üdvözlendő a kötelező kivételektől való szerződéses eltérést tiltása az irányelvben, fontosabb lett volna, ha azzal erősítette volna meg a kivételek helyzetét, hogy hatáskörös műszaki intézkedések Infosoc irányelvbéli rendszerét e kivételek tekintetében és javára módosítja.⁹⁶ Egy, az InfoSoc irányelv kritikái között szereplő körülményen nem változtat a (C)DSM irányelv, így továbbra is túl széleskörű szabadságot enged a tagállamoknak a kivételek és korlátozások rendszerének alakítására, ami - a vágyott, és a területen született irányelvek céljai között rendre szereplő – harmonizációnak mindenképpen ellensége.⁹⁷ A harmonizáció szempontjából kívánatosabb állapotnak lenne tekinthető tehát, ha a tagállamoknak nem csak a tartalomjegyzék szolgáltatókat érintő, a (C)DSM irányelv által megkövetelt legszűkebb körben kellene implementálnia ezeket a kivételeket, hanem általános jelleggel felvéve a kivételeinek kimerítő listájára kellene harmonizálnia a vonatkozó joganyagot.⁹⁸ Mindezen okokból azt a következtetést vonja le e kritikák megfogalmazója, hogy a (C)DSM irányelv második címe nem alkalmas a kivételek és korlátozások rendszerének egyszerűsítésére és harmonizációjára.⁹⁹

2. *Szöveg- és adatbányászati célú szabad felhasználás.* Az adatbányászat és az oktatási célú kivételek kapcsán elhangzik általános jellegű kritikaként, hogy a (C)DSM irányelv az ilyen természetű szabad felhasználásokra vonatkozó szabályokat hatályukban túl szűken, és túl sok korlátozással határozza meg, ami így, egyébként fontos alkalmazási köröket nem érint.¹⁰⁰

Az irányelv szöveg-, és adatbányászatra vonatkozó szabad felhasználási rendelkezéseinek egyértelmű pozitívuma a területen fontos harmonizáció előmozdítása, ami az EU szintű projektekkel az innovációnak nagy előrelépést jelent.¹⁰¹ Az innováció szempontjából negatívumnak tekinthető ugyanakkor, hogy a szerződésekkel szembeni kógenciát a (C)DSM irányelv csak a kutatási célú szöveg-, és adatbányászat esetében biztosítja,¹⁰² aminek igen szűk a térsége, tekintve hogy arra mind személyi hatályában (kutatóhelyek, és kulturális örökségvédelmi intézmények fogalmi kérdései), mind a tárgyi hatályában (a kutatási cél, és a

⁹⁵ DUSOLLIER i. m. 988.

⁹⁶ QUINTAIS i. m. 10.

⁹⁷ Uo. 10.

⁹⁸ QUINTAIS - FROSIO - VAN GOMPEL - HUGENHOLTZ - HUSOVEC - JÜTTE - SENFTLEBEN i. m. 3-4.

⁹⁹ QUINTAIS i. m. 10.

¹⁰⁰ Uo. 8.

¹⁰¹ Christophe GEIGER - Giancarlo FROSIO - Oleksandr BULAYENKO: Text and Data Mining: Articles 3 and 4 of the Directive 2019/790/EU. *Centre for International Intellectual Property Studies Research Paper* 2019/08. p. 29-30.

¹⁰² Uo. 29-30.

jogszerűen hozzáférhetőség) megkötéseket határoz meg az irányelv.¹⁰³ Továbbá a 4. cikk szerinti (említett hatálybeli megkötések nélküli) kivételi esetet korlátozza az irányelv által a jogosultnak biztosított szöveg-, és adatbányászati felhasználásokra irányuló kizárási lehetősége, amely kiegészülve a szerződéses, és technikai eszközökkel, amelyek rendelkezésre állnak, a domináns piaci szereplők, érdemben komolyan akadályozhatják a kivétel által célzott tevékenység érvényesülését.¹⁰⁴ Ám mivel ennél jól láthatóan szélesebb körben szomjazza az innováció ezeket a lehetőségeket (látható ez például a Microsoft mesterséges intelligencia területén elért aktuális eredményei kapcsán¹⁰⁵), kívánatosabbnak tűnik, hogy kereskedelmi és nem kereskedelmi felhasználásokra, és a kutatóintézeteken túl más által is (például újságírók, start-up-ok) jogszerűen hozzáférő adatokra kiterjedjen egy ilyen kivétel hatálya.¹⁰⁶ Kiváltképp az újságírók munkáját tekintve igaz mindez, akik épp az engedélyek nélküli anyagokból dolgozva tudják munkájukat a legeredményesebben ellátni.¹⁰⁷ E negatívum, és az ugyancsak (C)DSM irányelv által biztosított sajtókiadáói jog hatásai alkotta, az innováció területén működő szereplőkre nehezedő terhek kapcsán felmerül annak kérdése, hogy mekkora versenyhátrányt szenved az európai digitális piac a szabad felhasználások tekintetében nyíltabb piacokkal szemben.¹⁰⁸

A szöveg-, és adatbányászat fogalmával ((C)DSM irányelv-belivel is) kapcsolatban felmerül az a kétely, hogy túl széleskörű, és tulajdonképpen vitatható, hogy a művek másolása történik e, vagy inkább csak azok információs tartalmának, mert utóbbi esetben kérdéses e tevékenységekkel szemben a szerzői jogi védelem létjogosultsága.¹⁰⁹

3. Oktatási célú szabad felhasználás. Ahhoz képest, hogy az InfoSoc irányelv oktatási célú kivétele elég tág volt ahhoz, hogy nemzeti megvalósítások fragmentáltságát eredményezze, és Spanyolország, Görögország és Magyarország a digitális vonatkozásokat mellőzte is az InfoSoc irányelvnek megfelelést célzó jogalkotásuk során, előrelépésnek tekinthető, hogy a (C)DSM irányelv erről kötelezően nemzeti jogba ültetendő kivételként rendelkezik.¹¹⁰ Azonban mivel a célja az lenne, hogy a digitális dimenziót biztosítsák azok a

¹⁰³ Uo. 33-34.

¹⁰⁴ Uo. 33-34.

¹⁰⁴ Uo. 33-34.

¹⁰⁴ Uo. 36-37.

¹⁰⁵ RÁDI Balázs: Berobban az új ChatGPT, hogy iPhone módjára söpörje el a régi világot, *index.hu*, 2023. 03. 13. <https://index.hu/gazdasag/2023/03/11/chatgpt-mesterseges-intelligencia-jovo-bing-microsoft-chatgpt4/>.

¹⁰⁶ GEIGER - FROSIO - BULAYENKO i. m. 36.

¹⁰⁷ DUSOLLIER i. m. 984-985.

¹⁰⁸ GEIGER - FROSIO - BULAYENKO i. m. 30-31.

¹⁰⁹ DUSOLLIER i. m. 984-985.

¹¹⁰ DUSOLLIER i. m. 987-988.

tagállamok is, akik addig nem tették, minden korlátozó, megkötő jellegét a kivételnek mellőzni tűnne helyesebbnek azokra a tagállamokra tekintettel, akik eddig is szélesebb körű kivételt tartottak fenn.¹¹¹ Az a – főként tankönyvkiadói érdeket figyelembe vevő – vonatkozó irányelvi rendelkezés, miszerint a tagállamok e kivétel köréből kivonhatnak bizonyos felhasználásokat, magában hordozza annak lehetőségét, hogy azokban a tagállamokban, amelyek élnek ezzel a lehetőséggel, a szerzői jogosult kontroll fog érdemben érvényesülni a kivétel fölött.¹¹²

4. Örökségvédelm. Kulturális örökségvédelmi intézmények kivétel megőrzés fogalma kapcsán nem kellőképpen tisztázott, hogy az ekképpen minősüléshez szükséges e az, hogy a mű állagromlása miatt veszélyben legyen, vagy ehhez képest egy megelőző jellegű kell e legyen a megőrzés, vagy még enyhébb, és pusztán csak a jobb archiválás okán történő megőrzés is e fogalomba tartozik.¹¹³

A kulturális örökségvédelmi intézmények gyűjteményének állandó részét képező művekkel kapcsolatos privilegizáló jogkezelési szabályok kritikája, hogy a tagállamoknak teret ad a jogosultak részére való feltételek nélküli *opt-out* lehetőség biztosítására, ami magában hordozza annak lehetőségét, hogy a jogosult maga nem biztosítja az alkotás kereskedelmi forgalomban jelenlétet, és másnak sem engedi.¹¹⁴ Erre a jogosultaknak a felhasználás megkezdése után is biztosít lehetőséget, a kivétel ezért bizonytalan helyzetet eredményez a kulturális örökségvédelmi intézmények számára.¹¹⁵

5. Kiterjesztett hatályú közös jogkezelés. A 17. cikk felelősségi rendszere állította kihívások enyhítése kerül gyakran említésre a kiterjesztett hatályú közös jogkezelésről szóló rendelkezés egyik hasznos jellemzőjeként, de mivel ez egy összeurópai megoldást igényelne, és a rendelkezés az alkalmazhatóságához magas elvárású követelményeket támaszt, az összeurópai jelleg realizálódásának e rendelkezések nyomán való valószínűtlensége miatt e hasznos tulajdonság megvalósulása kétséges.¹¹⁶

6. Közkinccsé vált képzőművészeti alkotásokra vonatkozó szabad felhasználás. A közkinccsé vált képzőművészeti alkotások kapcsán kritika, hogy indokolatlanul szűken, a képzőművészeti alkotásokra korlátozottan kerül szabályozásra ez a lejárt védelmi idejű alkotások többszörözését biztosító szabad felhasználási eset.¹¹⁷

¹¹¹ Uo. 988-989.

¹¹² (C)DSM irányelv: 5. cikk (2) bekezdés

¹¹³ Uo. 993.

¹¹⁴ Uo. 993-996.

¹¹⁵ Uo. 993-996.

¹¹⁶ Uo. 13.

¹¹⁷ DUSOLIER i. m. 997-998.

7. *Sajtókiadói szomszédos jog.* A 15. cikk által biztosított sajtókiadói jog még a (C)DSM irányelv hatálybelépése előtti vállalati hangok szerint rossz precedenst teremthet, ami csúszós lejtő lehet, illetve a hírösszefoglaló-, és keresőmotor szolgáltatókat arra ösztönözheti, hogy a sajtókiadók egy szűkített körének anyagaiból dolgozzanak, ami egyfelől a kisebb sajtókiadók hátrányára válhat, másfelől a verseny torzulásával a fogyasztói érdekekre is negatív hatással fenyeget.¹¹⁸ Ez a sajtókiadói jog szűkebb is, mint a szerzői jog, ezért kétséges, hogy a techóriásokkal szembeni verseny felvételében döntő lehet e.¹¹⁹

Kritika fogalmazódik meg annak kapcsán, hogy a jogalkotás során nem merültek fel egyértelmű bizonyítékok arra vonatkozóan, hogy miként segíti egy ilyen jog hozzá a sajtókiadókat magasabb bevételekhez, vagy a sajtót nagyobb pluralitáshoz, illetve arról, hogy a nyomtatott sajtó marginalizálódásának valódi okai (a hagyományos újságok online is elérhetősége, és a vonzóbb online hirdetési lehetőségek) nem indokolják a beavatkozást, hiszen ez a digitalizáció természetes folyamánya.¹²⁰ Ideális esetben nem tűnik tehát a szellemi tulajdonjog feladatának, hogy az új technológiák miatti piaci változásokat kompenzálja a korábbi status quo megtartása érdekében, hanem e körben csak olyan feladatköre tűnik azonosíthatónak, hogy a felhasználások technológiai változások hozta új formáit a szükséges módon adaptálja.¹²¹

Egyfelől kritikai érv, másfelől pozitív megerősítés a Németországi, és Spanyolországi gyakorlati példák esete, amelyben a két ország hasonló megoldással próbálkozott, azzal a különbséggel, hogy az előbbi esetében a jogosultak nem mondhattak le e jogukról, utóbbinál viszont ezt megtehették.¹²² Negatív olvasata e példáknak annak ténye, hogy mindkét esetben jelentősen csökkent az online sajtószolgáltatók látogatottsága, és egyik esetben sem növekedtek a sajtókiadói bevételek bizonyíthatóan, miután a Google kivezette hírösszefoglaló szolgáltatását Spanyolországból.¹²³ A spanyol versenyhivatal e jog szükségtelensége mellett érvelt úgy, hogy a keresőmotorok forgalomcsökkenést nem okoznak, csak odairányítják a felhasználókat a sajtóorgánum felületére, a kisebb sajtókiadókra pedig hátrányos hatást gyakorol, ezt alátámasztja a német példánál az, hogy ezek a kisebb sajtókiadók sikertelenül próbálták versenyjogi alapon kikényszeríteni, hogy ők is kerülhessenek be a Google

¹¹⁸ Diana PASSINKE: An Analysis of Articles 15 and 17 of the EU Directive on Copyright in the Digital Single Market: a boost for the creative industries or the death of the internet? *Stanford - Vienna Transatlantic Technology Law Forum - European Union Law Working Papers*, 2020/49. p. 19.

¹¹⁹ DUSOLLIER i. m. 1028.

¹²⁰ PASSINKE i. m. 20-21.

¹²¹ DUSOLLIER i. m. 1005.

¹²² PASSINKE i. m.20-25.

¹²³ Uo. 20-25.

hírösszefoglaló szolgáltatásába.¹²⁴ Tehát a sajtókiadóknak biztosított engedélyezési jog a nagy médiumok további erősödését, és a kisebb orgánumok leforgácsolódását erősítheti.¹²⁵ Pozitív olvasat, hogy egy ilyen megoldásnak sokkal megfelelőbb az EU szint, ugyanis sokkal kevésbé opció egy ekkora piac elvesztése bármely techóriás számára.¹²⁶

A Google kialakított egy olyan gyakorlatot az irányelv hatására, hogy egyszerűen visszautasította az olyan felhasználási szerződések megkötését, amelyekben neki díjfizetési kötelezettsége állna fenn, ezért inkább, hogy a nyilvánosságukból ne veszítsenek, a sajtókiadók ilyen díjfizetési kötelezettség nélkül is vállalták e felhasználási szerződések megkötését.¹²⁷ Válaszul a francia versenyhivatal – ellentétesen a német versenyhivatallal - piaci erőfölénnyel visszaélésre hivatkozva kötelezte a Google-t, hogy jóhiszemű tárgyalásokba bocsátkozzon a sajtókiadókkal úgy, hogy ezalatt sem távolíthat el egy sajtókiadót sem nyomásgyakorló szándékkal az érintett szolgáltatásaiból.¹²⁸ Ugyanakkor abból, hogy ezzel a lépéssel romlik a Google szolgáltatásának minősége, arra a következtetésre lehet jutni, hogy a Google arra számít, nincsenek olyan versenytársai, akikhez a fogyasztók elpártolhatnának.¹²⁹ Ezt a válóság is alátámasztja, ugyanis a Microsoft-on és a Google-ön kívüli keresőmotor-szolgáltatóknak további piaci nehézséget jelent önmagában az, hogy egyesével minden sajtókiadótól beszerezze az engedélyt, eredményezve ezzel egy olyan helyzetet, ahol e két techóriással szerződésben nem álló sajtókiadók elérése minimalizálódhat.¹³⁰ Egy olyan probléma is adódik, hogy nem egyértelmű mi alapján tudják megállapítani a sajtókiadók egyes tartalmaik minőségét, amihez az ellentételezés mértéke aránylik, ez pedig a tartalmak minőségének lefelé konvergálása, és az EU összességében vett versenyhátránya felé hat.¹³¹ A sajtókiadók egészének az érdeke viszont egy olyan piac, melyben a verseny érvényesülni tud, és kellően plurális, amely tényezőkre tekintettel ez az engedélyezési jog kontraproduktívnak tekinthető.¹³²

Tekintettel arra, hogy a tagállamokban kielégítő kereskedelmi jogokkal rendelkeznek a sajtókiadók tartalmaik felett, akképp hogy a megszülető íráshoz vagy más médiatermékekhez fűződő jogai vagy a jog erejénél fogva, vagy szerződés útján biztosítottak, ezért nemhogy konszenzus nincs közöttük, némely sajtókiadó kifejezetten ellenezte e jog bevezetését, ugyanis a sajtókiadók rendelkezésére állnak olyan technikai eszközök az online térben, amivel direkt

¹²⁴ Uo. 20-25.

¹²⁵ QUINTAIS i. m. 13.

¹²⁶ Uo. 20-25.

¹²⁷ PASSINKE i. m.32-36.

¹²⁸ Uo. 32-36.

¹²⁹ Uo. 32-36.

¹³⁰ Uo. 32-37.

¹³¹ Uo. 32-37.

¹³² Uo. 32-36.

módon megakadályozhatják anyagaik hírösszefoglalókban, keresőmotorokban megjelenését.¹³³ Mindezen okokból kifolyólag megkérdőjelezhető e megoldás szükségessége, arra is tekintettel, hogy a szerzőkre nem, csupán a sajtókiadókra nézve határoz meg jogokat.¹³⁴

Fogalmi kérdés, hogy mint e jog alóli kivétel, a „kis részlet” fogalmának értelmezése adott esetben problémás lehet, mivel a címekben van sokszor a legtöbb hírérték, ezért ezek akkora súllyal is eshetnének latba, hogy az nem tekinthető kis részletnek mégsem, ugyanakkor olyan megszorító értelmezés nem kívánatos, mely a címeket kivonja e körből, mert az akadályozhatja az online hírterjedést.¹³⁵ Egy másik – nem szűken csak az irányelv e rendelkezéseire tapadó – fogalmi probléma, hogy a hiperhivatkozás fogalma technikai értelemben mit fed le, csak a konkrét linkelést, vagy más keresőmotor műveletet is.¹³⁶

Alternatív megoldás lehet a sajtókiadói engedélyezési jog által elérni kívánt célok előmozdítására a felek közötti együttműködés révén, például egy Google által létrehozott pénzalap, ugyanis a Google is egyébként is abban érdekelt, hogy minél nagyobb elérése legyen az összes sajtókiadónak, így a felek közötti együttműködés által elért nagyobb piaci haszon nagyobb előnnyel is járhat mindenkinek.¹³⁷ Ezzel együtt tekintettel arra, hogy ez a megoldás mégsem az igazi a piac egy szereplőjének az irányításával, ezért kívánatosabbnak tűnik mindez az államok kezdeményezésével - leginkább közösségi szinten, egy sajtókiadók tevékenységét segítő pénzalappal.¹³⁸

8. Taralommegosztó szolgáltatókra vonatkozó felelősségi szabályok. E vonatkozó szabályanyag vonta a fejére a legtöbb kritikát és javaslatot. A 17. cikk felelősségi rendszerénél az érdekütközés fő frontjának felei között a szerzői jogosulti oldalon az internetes felhasználói tevékenység központivá válásával a szellemi tulajdon forgalmának tekintetében felmerült a *value gap* probléma, állítva hogy a tárhely-szolgáltatók nem pusztán közvetítői szerepet látnak el, hanem aktív tevékenységgel profitszerzőként vannak jelen (a *value gap* probléma bizonyítottsága kérdéses ugyanakkor).¹³⁹ A felhasználói oldal alapvető reakciója pedig az, hogy az ebben a formában megvalósuló korlátozást a tartalom szabad készítésének és megosztásának korlátozásával egyenlősítik, emiatt *memé-ban* kifejezést is alkalmazva rá.¹⁴⁰ Az utóbbi sem tűnik teljesen alaptalannak, ugyanis a megváltozott felelősségi helyzet arra szoríthatja a

¹³³ Uo 25-26.

¹³⁴ Uo 25-26.

¹³⁵ Uo. 32.

¹³⁶ DUSOLLIER i. m. 1007.

¹³⁷ PASSINKE i. m. 40-47.

¹³⁸ PASSINKE i. m. 40-47.

¹³⁹ FROSIO i. m. 6-7.

¹⁴⁰ PASSINKE i. m.51-52.

gazdasági racionalitás alapján működő tartalommegosztó szolgáltatókat, hogy – ha nem is általános, de – előzetes, proaktív módon akadályozzák, blokkolják, és szűrik ezt a hétköznapi digitális kreativitást.¹⁴¹ Annak ellenére is megtörténhet ez, hogy a 17. cikk (7) és (9) bekezdései tartalmazznak szerzői jogot nem sértő, jogszerű felhasználásokat védő rendelkezéseknek is, ez pedig a véleménynyilvánítás szabadságára hordoz veszélyeket.¹⁴² Látszólag nincs más életszerű kimenetel, ugyanis egyfelől nem létezik olyan technológia, ami képes lenne például egy paródiát felismerni,¹⁴³ viszont mivel előre nyilvánvalóan nem tudhatja a tartalommegosztó szolgáltató, hogy milyen tartalmakat fognak feltölteni felületére a felhasználói, ezért mindenre, ami potenciálisan érintve lehet engedélyt kéne szereznie, ami – noha a közös jogkezelésre vonatkozó (C)DSM irányelvi rendelkezések sokat segítenek ezen – egy kétséges teljesíthetőségű és üzletileg ésszerűtlen vállalat.¹⁴⁴ A mentesülés fő lehetősége tehát a tartalomfelismerő rendszerek alkalmazása, ez aggodalmat generál tekintettel annak korlátaira, ugyanis ezek az algoritmusok kvalitatíve nem alkalmasak annak megítélésére, hogy mi jogsértő, mert kvantitatív alapon működnek, csak két fájl közötti azonosságot képesek felismerni, így azt, hogy mi az eredeti, mi a szolgai másolás, mi tartozik bizonyos kivételek körébe, azt nem.¹⁴⁵ A legfejlettebb ilyen rendszer jelenleg a Google által fejlesztett, és nagyjából a YouTube felületein működő Content ID rendszer, amely nem csak azonosságot, hanem hasonlóságot is képes felismerni.¹⁴⁶ Legfontosabb fegyverténye a Content ID-nak mégis az, hogy egy, a szerzői jogosultakhoz bizonyos tartalmakat kapcsoló adatbázisból dolgozik, mely egyedülálló mind minőségi, mind mennyiségi szempontból (az arányossági követelményekre vonatkozóan felvetődik itt, hogy ehhez az adatbázishoz versenyjogi alapon köteles volna e odaengedni a kisebb szereplőket a Google).¹⁴⁷ A működési mechanizmusa az, hogy egy bizonyos mértékű vagy tartamú egyezés (90 százalék, 10 másodperc) magával von valamilyen automatikus reakciót, amely rendszer kapcsán felvetődik, hogy nem optimálisan differenciált,¹⁴⁸ azaz nem veszi kellőképpen figyelembe a tartalmak, felhasználók és jogosultak sokféleségét (egy példával élve az egykulcsos adózásra hasonlít a progresszív adózással

¹⁴¹ FROSIO i. m. 4.

¹⁴² QUINTAIS i. m. 18-20.

¹⁴³ Uo. 18-20.

¹⁴⁴ DUSOLLIER i. m. 1014

¹⁴⁵ Christophe GEIGER - Bernd Justin JÜTTE: Platform liability under Article 17 of the Copyright in the Digital Single Market Directive, Automated Filtering and Fundamental Rights: An Impossible Match. *GRUR International* 2021/70. p. 36.

¹⁴⁶ Matthias LEISTNER: European Copyright Licensing and Infringement Liability Under Art. 17 DSM-Directive Can We Make the New European System a Global Opportunity Instead of a Local Challenge? *Zeitschrift für Geistiges Eigentum/Intellectual Property Journal*, 2020/2. p. 51.

¹⁴⁷ Uo. 51.

¹⁴⁸ Uo. 52-53.

szemben). Főként tehát a YouTube által alkalmazott rendszer tökéletlenségei képezik ezen aggályok érdemi alapját, arra is hajlamos, hogy tévesen soroljon valamely felhasználói autonóm művet egy vállalat szerzői jogának tárgyai körébe, és ezáltal tiltja meg alkotóját, hogy kereskedelmi jogokat gyakorolhasson művén.¹⁴⁹

A tartalomcenzúra lehetőségének problémakörén túl, a felelősség rájuk telepítésével a szerzői jogsértések megítélésére kényszerített tartalommosztó szolgáltatókra egy bírói szerepet delegál az irányelv, amely amellet, hogy a felelősség elkerülése végetti pártatlanság lehetőségét hordozza magában,¹⁵⁰ a hatékony jogorvoslathoz és a tisztességes eljáráshoz való alapvető jog sérelmének aggályait is felveti, ezért ezeket a döntéseket pártatlan közvetítőnek kellene meghoznia, akit nem befolyásolnak a saját üzleti érdekei.¹⁵¹ Alapjogi vonatkozások is felmerülnek tehát a jogirodalomban.

Már a (C)DSM irányelv alkotása folyamán is jelezték bizonyos hangok a jogtudományból, hogy a benne foglalt, az online tartalommosztók felelősségére vonatkozó megelőző jellegű kötelezettségek összeegyeztethetetlenek lehetnek más uniós irányelvekkel, de magával az EU alapjogi chartával is.¹⁵² Mivel az elsődleges és másodlagos jogforrásokkal is harmonizálnia kell, így az Alapjogi Chartával is a (C)DSM irányelvnek, ezért a 17. cikke a Charta alapjog-korlátozásra vonatkozó tesztjének meg kell feleljen, ami a közérdek vonatkozásában minden valószínűség szerint teljesül, mert a Bizottság célja modernizálás, a szerzők fair díjazása, a többi követelménynek megfelelés pedig az egyes tagállami átültetések fényében mondható meg.¹⁵³ Konkrét alapjogokra tekintettel léteznek kritikai hangok, többek között a szerzői vagy szomszédos jogokat alapjogi szinten képviselő tulajdonhoz való jog, és a vele versengő a véleménynyilvánítás és a tájékozódás alapvető szabadsága kapcsán merül fel a tartalomfelismerő algoritmusok említett tökéletlenségei jelentette magáncenzúra veszélye, ám ezt arányossági szempontból a Bizottság azzal cáfolja, hogy ennek esetleges orvoslása biztosítva áll a jogorvoslati lehetőségekben.¹⁵⁴ Az algoritmusok alkalmazása már önmagában, a közösségi szintű harmonizáltság hiánya miatt fokozott informatikai költségekkel jár, de ennél is költségigényesebb az emberi erőforrás alkalmazása, ezért felmerül ugyanilyen alapjogi relációban a vállalkozás szabadsága is.¹⁵⁵

¹⁴⁹ PASSINKE i. m. 53-54.

¹⁵⁰ DUSOLLIER i. m. 1015-1016.

¹⁵¹ GEIGER – JÜTTE i. m. 42-43.

¹⁵² QUINTAIS i. m. 18-20.

¹⁵³ PASSINKE i. m. 62-67.

¹⁵⁴ Uo. 62-67.

¹⁵⁵ GEIGER – JÜTTE (2020) 37.

Mivel 17. cikk (4) bekezdésében meghatározott elvárhatósági követelményeknek a 17. cikk (7) bekezdése a felhasználók jogainak védelme érdekében bizonyos körben ellentmond, ez úgy tűnik egy hierarchiát feltételez az utóbbi javára, így a blokkolási kötelezettségek olyan módon kellően szűken kell legyenek meghatározva, hogy ne vezessenek tartalmak előzetes, általános monitorozására. Ebben a bonyolult helyzetben – az említett költségvonzatokra is tekintettel – igen nehéz feladat, hogy egy minden szempontból megfelelő megoldást találjanak a tartalommosztó szolgáltatók egyedül, vagy egymással koordinációban, így csupán a technológiára támaszkodva minden valószínűség szerint képtelenek fenntartani az alapvető jogok közötti egyensúlyt.¹⁵⁶ Egy vonatkozó megoldási javaslat szerint, a helyzetet feloldhatná, ha a kizárólag a bejelentések esetén kellene azok tartalmát az esetlegesen meglévő egyéb bizonyítékokkal összevesse a tartalommosztó szolgáltató, és ezt még természetesen követnék a jogorvoslati lehetőségek.¹⁵⁷

Az említett 17. cikk (7) és (9) bekezdések mellett a hasonló tartalmú 70. preambulumbekzdés is segít a szóban forgó alapjogok között az egyensúlyt megtalálni, azzal a többlettel, hogy a „...*felhasználók szabad véleménynyilvánítását*” fordulatot használja.¹⁵⁸ Ebből a jogtudomány egyes képviselői azt a következtetést vonják le, hogy a (C)DSM irányelv a kivételek és korlátozások tekintetében feltehetően a felhasználói jogok vagy szabadságok interpretációt fogadja el, ami kötelezettséget jelent a tagállamok jogalkotására és bíróságaira nézve, hogy biztosítsa ezek érvényesülését.¹⁵⁹ További pozitívum, hogy az EUB több esetben is értelmezte a paródia és az utánzat fogalmát, ami kellően tág ahhoz, hogy a megfelelő tagállami implementáció esetén lefedje a felhasználói tartalmak kellően széles körét.¹⁶⁰

Ahogy ezt Mezei Péter és Harkai István empirikus kutatása kimutatta, a (C)DSM irányelv elfogadását követő időszakban a végfelhasználóknak a fizikai műpéldányok használatával összehasonlítva lényegesen csekélyebb jogosultságaik voltak e szolgáltatási típusú hozzáférések esetén, és szemben az előfizetéses rendszerrel, inkább azok az ingyenes közösségi média oldalak nyújtottak nagyobb rugalmasságot a végfelhasználóknak, ahol a *UGC* jelenléte nagyobb volt.¹⁶¹

A (C)DSM irányelv felelősségi rendszere vonatkozó normaszövegében használt fogalmakkal kapcsolatban a vonatkozó jogirodalomban felvetődnek bizonyos kérdések.

¹⁵⁶ Uo. 39-44.

¹⁵⁷ Uo. 39-44.

¹⁵⁸ QUINTAIS - FROSIO - VAN GOMPEL - HUGENHOLTZ - HUSOVEC - JÜTTE - SENFTLEBEN i. m. 2.

¹⁵⁹ Uo. 2.

¹⁶⁰ Uo. 3.

¹⁶¹ MEZEI Péter – HARKAI István: Önszabályozó platformok? Elemzés a végfelhasználói jogok érvényesüléséről a CDSM irányelv 17. cikkének átültetése fényében. *In Medias Res*, 2022/1. p. 9.

Értelmezési nehézségek adódhatnak a tartalommegosztó szolgáltatók fogalma kapcsán, tekintettel arra, hogy vannak kevert tartalmú felületek, amelyeken kisebb részt szerepelnek olyan természetű tartalmak, amelyek beleillenek a (C)DSM irányelvbeli fogalomba, erre azonban megoldás jelenthet a minden tőlük telhetőség gondossági kritérium alatti méltányossági mozgástér.¹⁶² Bizonyos kritikai hangok szerint az EUB gyakorlatával összeegyeztethetetlen az, hogy a (C)DSM irányelv preambulumbekzdései között leszögezi, hogy a tárhely-szolgáltatók általi hozzáférés biztosítás szerzői jogok által védett alkotásokhoz nyilvánosságához közvetítést valósít meg, mert az EUB leszögezi, hogy hiperhivatkozások közzététele, amely jogsértő tartalmakhoz vezet csak abban az esetben nyilvánosságához közvetítés, ha cselekedete természetével tisztában van a közzétevő, és cselekedete nélkül a mű nem került volna kommunikálásra.¹⁶³ Ezzel összevetve a tárhely-szolgáltatók működését az látható, hogy nem lehetnek tudatában a felhasználóik tevékenységének egészével, csak azzal, amire a figyelmüket kifejezetten felhívják, ebből építkezik az az érv, miszerint az említett preambulumbekzdés ellentétes az említett vonatkozó gyakorlatával EUB-nak.¹⁶⁴ Mindezt árnyalják az EUB által ezeken túl kifejtettek, mégpedig hogy a profit érdekében való hiperhivatkozás közzététel esetén a közzétevőtől elvárható, hogy a szükséges ellenőrzéseket elvégezze annak érdekében, hogy a hiperhivatkozás ne szerzői jogsértő tartalomra mutasson, ezért vélelmezi a bíróság, hogy ilyen esetekben a közzététel az alkotás védett természetének és a beleegyezés hiánya lehetőségének teljes tudatában történt.¹⁶⁵ Ez utóbbi az online tárhely-szolgáltatókra vonatkoztatva azt jelenti, hogy az említett vélelem terhe mellett elvárható tőlük, hogy tekintettel az alkotások felületeiken való jogtalan terjesztésének lehetőségére, gondoskodjanak megfelelősségi ellenőrzéséről a felületeiken megforduló tartalmaknak, ami tulajdonképpen az Elker irányelv szerinti értesítési és eltávolítási eljárást jelentette a gyakorlatban idáig, amely koncepcióra épít a (C)DSM irányelv is.¹⁶⁶ Mindezekből kifolyólag a (C)DSM irányelv rendelkezései nem összeegyeztethetetlenek a nyilvánosságához közvetítés EUB általi értelmezésével, viszont az Elker irányelv rendelkezéseivel igen.¹⁶⁷ Szintén helyesebbnek tűnik EU szinten értelmezni a következő fogalmakat: „...minden tőlük telhető...”, „szakmai gondosság magas szintű ágazati normái..”, az elérhetetlenné tételhez „...lényeges és szükséges információ...”, „...megfelelően indokolt értesítés...”.¹⁶⁸

¹⁶² LEISTNER i. m. 19-21.

¹⁶³ PASSINKE i. m. 55-56.

¹⁶⁴ Uo. 55-56.

¹⁶⁵ PASSINKE i. m. 55-56.

¹⁶⁶ Uo. 55-56.

¹⁶⁷ Uo. 55-56.

¹⁶⁸ FROSIO i. m. 17-18.

Az alapjogi megfontolások talaján egy megoldási alternatíva javaslat egy bírói, vagy kvázi bírói hatalommal felruházott intézményi közvetítő létrehozása, amely a jogorvoslatokban, vitákban közvetítőként lépne fel, meghatározhatná a standardokat egy előzetes szűrési kötelezettséghez, kezelné az értesítési és eltávolítási eljárásokat, iránymutatásokkal segíthetné a feleket.¹⁶⁹

Az alternatív utak tekintetében a talán leggyakoribb felvetés a kompenzáció, amellyel szemben az elvárás az, hogy egy minden résztvevő számára előnyös szituációt teremtsen, az információáramlás könnyebbé válik és egyszerűsödik, eközben kompenzálja a szerzői oldalon az alkotókat inkább, mint a befektetőket.¹⁷⁰ Egy ilyen modell arra épül, hogy a platformokon termelt értéket kihasználva, azt megfelelő mértékben, a megfelelő jogi eszközökkel könnyű és direkt módon az alkotóhoz csatornázza.¹⁷¹ Ennek megfelelően a felhasználási szerződések útja mellett egy alternatív lehetőség lehetne tehát egy olyan illetékrendszer, amely a reprográfiai és üres hordozó jogdíjakhoz hasonlóan egy méltányos újraelosztást valósítana meg, realizálva a (C)DSM irányelv szerzők helyzetére vonatkozó célkitűzéseit, de biztosítaná ezen felül a felhasználóknak, hogy a szerzői jogok által védett alkotások teljes körét, és ne csak azokat használhassák, amelyekre a tartalommegosztó szolgáltató felhasználási szerződést kötött.¹⁷² Egy ilyen megoldásnál az illeték beszedésének egyik legmegfelelőbb módja a kötelező kollektív menedzsment által végzett az internetszolgáltatókon keresztül történő beszedés és újraosztás lenne (akár kizárólag népszerűségi alapon, akár egyéb tényezőket is figyelembe véve), amely esetében bizonyos körben a jogok egy részét a közös jogkezelő gyakorolja.¹⁷³ Egy másik eszköz lehetne egy úgynevezett önkéntes monetizációs megoldás, ami azt takarja, hogy az eredeti mű jogosultja dönthet úgy is, hogy nem a hozzáférhetetlenné tételét választja a jogsértő tartalomnak, hanem a bevételeiből részesedést.¹⁷⁴

A tartalomfelismerő rendszerekkel való előzetes szűrésben hordozott hibalehetőségek javulását eredményezhetné, ha csak a jogosultak által előre megadottakkal megegyező tartalmat tenné elérhetetlené a tartalommegosztó szolgáltató, és ami attól eltér, ott plusz bizonyítás terhelné a jogosultat.¹⁷⁵ Ilyen esetekben a szóban forgó kétséges megítélésű tartalomnak a megfelelő bizonyításig elérhetőnek kellene maradnia, és lehetőséget volna szükség biztosítani a felhasználónak is, hogy megjelölhesse, melyik kivétel vagy korlátozás hatálya alá tartozik a

¹⁶⁹ GEIGER - JÜTTE i. m. 48-50.

¹⁷⁰ FROSIO i. m. 21.

¹⁷¹ Uo. 23.

¹⁷² PASSINKE i. m. 77-80.

¹⁷³ FROSIO i. m. 23-25.

¹⁷⁴ Uo. 23-24.

¹⁷⁵ DUSOLLIER i. m. 1020.

felhasználás szerinte, ehhez pedig megfelelően közérthetően nyújtott tájékoztatás állna ezek lehetőségeiről rendelkezésére.¹⁷⁶ A felhasználói oldalon megjelenő jogok érvényesülésének feltétele, hogy e jogorvoslati eljárások átláthatósága biztosított legyen, ennek érdekében merül fel javaslatként, egy tartalomjegyzék szolgáltatókra rótt rendszeres jelentési, beszámolási kötelezettség, és kötelezettség arra is, hogy a felhasználók érdekeit képviselő szervezetek számára megfelelő hozzáférést biztosítsanak az adekvát információkhoz.¹⁷⁷

Elhangzik olyan kritika, hogy végfelhasználói jogok érvényesüléséhez egy sokkal átfogóbb rendszerre volna szükség a jelenleginél, ami főleg a jogorvoslati eljárásokra, illetve a vonatkozó rendelkezések szerinti felek közötti párbeszédre épít, a kettő között azonban semmi nincs.¹⁷⁸ Ebből kiindulva egy, a jogsértő tartalmak eltávolítására irányuló eljárásokkal kapcsolatos alternatíva szerint, a lényeges kérdés az előzetes szűrésnél nem is az, hogy rögtön a feltöltéskor szűr e, vagy később értesítés alapján, mert a jogosultak irányába való elfogultsága a tartalomjegyzék szolgáltatóknak megmarad.¹⁷⁹ Ezért egy olyan algoritmikus automatizmus, amely jellemzői az felhasználói érdekeknek is a megfelelő figyelembevételével, egy nyílt, átlátható eljárás keretében kerülnek megalkotásra, nem hátrányosabb a felhasználókra nézve csupán attól, hogy a feltöltéshez képest mikor történik.¹⁸⁰ Ezen felül nem csak a megalkotás során, hanem a jövőben is ezeknek az eszközök működéséről tájékoztatást volna szükséges adnia a tartalomjegyzék szolgáltatóknak a transzparencia érdekében.¹⁸¹ Az 17. cikk (8) (10) bekezdései egyébként rónak hasonló transzparencia kötelezettséget a tartalomjegyzék szolgáltatókra, ám ahogy ez Mezei Péter és Harkai István korábban említett kutatásából kiderül, e szolgáltatók ennek nem tettek eleget.¹⁸² Az egyensúly megteremtése érdekében fontos tényező lenne még az alaptalan bejelentések szankcionálása, amihez egy olyan jogsértés nagy valószínűségét mérő gondossági standard szolgáltatóknak az alapot, amelyet egy algoritmus alkalmazni volna képes, és annak alapján a nagy valószínűséggel alaptalan bejelentések megtevőit szankcionálni lehetne.¹⁸³ Az aránytalanság mérsékléséhez hozzájárulhatna egy, a felhasználóknak biztosított lehetőség hogy már előre megjelölhessék milyen szabad felhasználási eset alá tartozik szerintük az általuk felöltött tartalom, illetve a könnyűkézzel benyújtott bejelentésekkel szemben további elrettentő erőt jelenthetnének még különféle

¹⁷⁶ QUINTAIS - FROSIO - VAN GOMPEL - HUGENHOLTZ - HUSOVEC - JÜTTE - SENFTLEBEN i. m. 4-5.

¹⁷⁷ Uo. 5.

¹⁷⁸ LEISTNER i. m. 24.

¹⁷⁹ Uo. 46-47.

¹⁸⁰ Uo. 46-47.

¹⁸¹ Uo. 46-47.

¹⁸² MEZEI - HARKAI i. m. 10-16.

¹⁸³ LEISTNER i.m. 47-48.

választottbírói eljárások.¹⁸⁴ Az előzetes szűrést hatékonyan végző rendszerek emberi tényezővel elfogadhatóra javítása a tartalmegosztó szolgáltatókat védő arányossági követelménynek minden valószínűség szerint nem felel meg, ezért tehát egy, a kialakításában és működésében is megfelelően transzparens, a lehetséges tartalmak és érintett felek sokféleségére tekintettel kellően differenciált előzetes szűrést megvalósító automatikus rendszer tűnik a legideálisabb megoldásnak.¹⁸⁵ Az emberi tényező részvételét mégis a folyamatokban az arányosságnak is megfelelő módon - a jogorvoslati eljáráson túl - egy olyan megoldás segíthetné, amelyből a felhasználó és a bejelentő veszi ki a részét akképpen, hogy az említett szankció miatt nagyobb figyelmet fordít a bejelentő a megalapozottságra, a felhasználó pedig megjelölheti miért nem jogsértő a felhasználása.¹⁸⁶ Mindezek elősegítését, értékelését automatizmusok segíthetnék, és sorolhatnák a feleket megbízhatósági csoportokba, a folyamatok elősegítése érdekében.¹⁸⁷

A (C)DSM irányelv felelősségi rendszere kapcsán azonosított egy olyan probléma, hogy az Európai Unión kívüli digitális piacok nagyobb részének (többek között az Egyesült Államok, Ausztrália, Kanada, Kína) eltérő jellegű a felelősségi rendszere, aminek a fő eleme a felelősség közvetettsége, és a bizonyos tevékenységeknek (gyorsítótárazás, hiperhivatkozások használata) *safe harbor* minősülése.¹⁸⁸ A globálisan jelenlévő szolgáltatókat figyelembe véve az ilyen komoly jogi akadályfalak nincsenek tekintettel az internet határtalan jellegére, és az ennyire eltérő szabályozások az internet további fragmentálódásához, az internet projekt lassulásához, és a gazdaságra is negatív hatásokhoz vezetnek.¹⁸⁹ E problémakör kapcsán felmerül javaslatként egy WIPO keretében megvalósuló multilaterális egyezmény, melynek lényegi tartalmára javaslat szerint a szolgáltatók felelőssége közvetett, felelősségük akkor merülhet fel, ha a jogsértésről tudomást szereztek, és nem tesznek haladéktalan hatékony intézkedést annak megakadályozására; tartalmazna *safe harbor* rendelkezéseket a tárhely-szolgáltatás, módosítás nélküli közvetítés, gyorsítótárazás, hiperhivatkozás tevékenységekre; a jogsértésekkel szembeni megelőző eszközökkel és értesítésen alapuló eljárásokkal kapcsolatos garanciális szabályok.¹⁹⁰

¹⁸⁴ Uo. 51-52.

¹⁸⁵ Uo. 53-54.

¹⁸⁶ Uo. 62-63.

¹⁸⁷ Uo. 62-63.

¹⁸⁸ Natalia E. CURTO: EU Directive on Copyright in the Digital Single Market and ISP Liability: What's Next at International Level? *Case Western Reserve Journal of Law, Technology and the Internet*, 2019-2020/3. p. 93-98.

¹⁸⁹ Uo. 98-99.

¹⁹⁰ Uo. 19-25.

Az tartalommegosztó szolgáltatók engedélyszerzéssel való felelősségtől mentesülése gyakorlatához fogódzó lehet az árva művekről szóló irányelv,¹⁹¹ amelyből levonható tanulságként általános követelményekként volna érdemes meghatározni a tartalommegosztó szolgáltatókra, hogy a védett teljesítményeknek és műveknek a piacára kiterjedő általános analízist követően az összes elérhető kollektív licenck meg szerzése érdekében tárgyalásba bocsátkozzanak, ami pedig ezeken is kívül esik, arra pedig lehetne alkotni egy átfogó kollektív jogkezelési rendszert.¹⁹²

9. A value gap problémakör. A szerzők és előadóművészek felhasználási szerződéseire vonatkoztatott megfelelő és arányos díjazásra vonatkozó cikkből – az irányelv preambulumbekzdéseinek értelmezése szerint is – az következik, hogy az hozzájárulással arányos díjazás kell, hogy legyen, de létezik olyan vélemény, miszerint az általánódíjazás bizonyos esetekben kedvezőbb lehetne az alkotóra, és főként az alkotók közösségének egészére nézve.¹⁹³

Az átláthatósági és tájékoztatási kötelezettségre vonatkozó rendelkezés kiváltképp hasznos, ugyanis a felhasználási szerződések a szerzői jogosult részére a vele szerződésben nem álló alengedélyessel szemben nem biztosítanak jogokat, így például a kiadótól a könyv szerzője a műve felhasználásainak lényeges kérdéseiről nem tud tájékoztatást kérni, ha az alengedélyesek visszatartják ezeket az információkat.¹⁹⁴

A szerzőknek és az előadóművészeknek vagy képviselőiknek szerződés kiigazításra lehetőséget biztosító rendelkezések kapcsán egy olyan probléma merülhet fel, hogy azokat a szerzőket, akik élnek ezzel a lehetőséggel összeférhetetlennek, vagy megbízhatatlannak bélyegzik a szakmájukon, tudományterületükön belül, erre pedig egy megoldást jelenthetne, ha a felek közé a közös jogkezelőt vonná be az irányelv, mint eljáró szervet.¹⁹⁵

Az engedélyezett felhasználás nem gyakorlása esetén az engedély visszavonására való joggal kapcsolatban egy fogalmi kérdés merül fel, mégpedig hogy mi tekinthető a felhasználás kielégítő mértékének, ennek meghatározását a nagyobb fokú harmonizáció miatt feltehetően érdekesebb lett volna nem a tagállami jogalkotásra hagyni.¹⁹⁶

¹⁹¹ Az Európai Parlament és a Tanács 2012/28/EU irányelve (2012. október 25.) az árva művek egyes megengedett felhasználási módjairól.

¹⁹² LEISTNER i. m. 24.

¹⁹³ DUSOLLIER i. m. 1023.

¹⁹⁴ Uo. 1024.

¹⁹⁵ Uo. 1024-1025.

¹⁹⁶ DUSOLLIER i. m. 1025-1026.

3.3. Poszt-(C)DSM jogforrások

Az árukat és szolgáltatásokat közvetítő platformokra, a velük kapcsolatban álló üzleti felhasználók védelme érdekében már állapít meg a 2019-ben hatályba lépett úgynevezett P2B (Platform-to-business) rendelet átláthatósági; működtetett panaszkezelési rendszerekre, és egyéb jogorvoslatokra; algoritmusokra - főként az áruk és szolgáltatások rangsorolásánál;¹⁹⁷ és szolgáltatása üzleti felhasználók számára korlátozása, felfüggesztése és megszüntetése követelményeire¹⁹⁸ vonatkozó szabályokat.

Ezt követően a Bizottság által az elsőként 2020-ban javasolt, és végül 2022 őszén hatályba lépő, a digitális szolgáltatásokról szóló (DSA), és a digitális piacról szóló (DMA) rendeletekből álló Digitális Szolgáltatás Csomag nyúl átfogóbb igényrel a területhez, mely rendeletek célja egy biztonságosabb és nyitottabb digitális tér, amelyben a felhasználók alapvető jogai megfelelő védelemben részesülnek, és hogy teret adjon az innováció révén a piac növekedéséhez és versenyképességéhez.¹⁹⁹ A rendeleti forma adta összes tagállamra vonatkozó általános hatály, kötelező és közvetlenül alkalmazandó jelleg miatt az uniós harmonizáció szándékának komolyságáról árulkodik, illetve az is, hogy a rendeletek hatálya meglehetősen széles, ugyanis minden az unióban letelepedett igénybe vevő részére kínált közvetítő szolgáltatásra vonatkozik, tekintet nélkül a digitális szolgáltató honosságától.²⁰⁰

3.3.1. A DSA rendelet

A DSA célja, hogy a harmonizáció érdekében elébe menve a digitális kihívások adta nemzeti szabályozásoknak²⁰¹ „...azzal a céllal, hogy biztonságos, kiszámítható és megbízható online környezetet biztosítson, kezelve a jogellenes tartalmak online terjesztését és azokat a társadalmi kockázatokat, amelyeket a dezinformáció vagy más tartalmak terjesztése okozhat, és ahol a Chartában rögzített alapvető jogok hatékony védelemben részesülnek és elősegítik az innovációt...”.²⁰² E célok elérése érdekében a DSA rendelet átláthatósági, tartalommoderálási,

¹⁹⁷ ZÓDI Zsolt: Zsolt Az európai platformszabályozás jellegzetességei, Platformjog és felhasználóvédelem. *In Medias Res*, 2022/1. p. 72-73. 79.

¹⁹⁸ Az Európai Parlament és a Tanács 2019/1150 rendelete (2019. június 20.) az online közvetítő szolgáltatások üzleti felhasználói tekintetében alkalmazandó tisztességes és átlátható feltételek előmozdításáról (Továbbiakban: P2B rendelet). 4. cikk

¹⁹⁹ Maria Luisa CHIARELLA: Digital Markets Act (DMA) and Digital Services Act (DSA): New Rules for the EU Digital Environment. *Athens Journal of Law*, 2023/9. p. 35-36.

²⁰⁰ DSA rendelet 2. cikk, DMA rendelet 1. cikk.

²⁰¹ DSA rendelet (2) preambulumbekzdés.

²⁰² DSA rendelet (9) preambulumbekzdés.

kockázatkezelési, a digitális szolgáltatók felelősségére, a bejelentési és cselekvési mechanizmusokra, panaszkezelésre vonatkozó szabályokat határoz meg, és ezeket a digitális szolgáltatókra meghatározott kategóriák szerint differenciálja, kezdve a legszélesebbel, az összes online közvetítőre vonatkozó szabályokkal, amelyen a belül három szűkebb kategória a tárhelyszolgáltatók, benne az online platformok, és végül a legszűkebb az óriásplatformok és nagyon népszerű keresőprogramok kategóriája.²⁰³ A digitális szolgáltatás kategóriák valamelyike szerinti minősülésének feltételeit meghatározza a rendelet, és ezeknek a kategóriáknak megfelelően alakul az egyes kategóriába tartozó digitális szolgáltatókra vonatkozó szabályok, kötelezettsége szigorúsága, mértéke.

A megelőző uniós szerzői jogi szabályozás már - a vázolt InfoSoc-, Elker-, és (C)DSM-irányelvek alkotta többszintű rendszerben - lefedi a jogsértő tartalmak és közvetítő vagy tartalommosztó szolgáltatók kapcsolatára vonatkozó kérdéseket.²⁰⁴ Teszi ez akképpen, hogy ha egy digitális szolgáltató nem tartozik a (C)DSM irányelv szerinti tartalommosztó szolgáltató fogalma alá, akkor nem annak speciális szabályai vonatkoznak a digitális szolgáltatóra, hanem az ehhez képest általánosnak minősülő Elker- és InfoSoc irányelvek szabályai.²⁰⁵ A DSA rendelet 2. cikk (4) bekezdés b) pontjából, és a (10) és (11) preambulumbekkezdésekből kitűnik, hogy a megelőző uniós szerzői jogi szabályozás aktusaiban a DSA rendelethez képest speciálisnak minősülő szabályokat nem érinti a rendelet.²⁰⁶ Azokban a kérdésekben viszont, amit ezek nem szabályoznak, vagy tagállami diszkrécióra van bízva, alkalmazandók a DSA rendelet szabályai, így ebben a körben a (C)DSM irányelv tartalommosztó szolgáltató fogalma alá tartozó digitális szolgáltatókra is alkalmazandó.²⁰⁷

A digitális szolgáltatók felelősségére az Elker irányelvvel megegyező szabályokat ismételi el lényegében azzal a többlettel, hogy leszögezi, a korlátozott felelősségi helyzetük nem tagadható meg „*azon az alapon, hogy jóhiszeműen és kellő gondossággal eljárva önkéntes, saját kezdeményezésű vizsgálatokat vagy egyéb... intézkedéseket hoznak*”²⁰⁸ a jogellenes tartalmak elleni harc jegyében, vagy a DSA rendeletnek, illetve nemzeti jognak megfelelő érdekekben.

²⁰³ Berrak GENÇ-GELGEÇ: Regulating Digital Platforms: Will the DSA Correct Its Predecessor's Deficiencies? *Croatian Yearbook of European Law and Policy*, 2022/18. p. 29.

²⁰⁴ Alexander PEUKERT – Martin HUSOVEC – Martin KRETSCHMER – Péter MEZEI – João Pedro QUINTAIS: A comparative analysis of the three-step tests in international treaties. *International Review of Intellectual Property & Competition Law*, 2022/58. p. 359-360.

²⁰⁵ Uo. 359-360.

²⁰⁶ Uo. 360-361.

²⁰⁷ Uo. 360-361.

²⁰⁸ DSA rendelet 7. cikk.

A DSA rendelet az átláthatósági szabályok területén számos átvilágítási kötelezettséget ír elő a közvetítők számára bármilyen típusú illegális információval kapcsolatban, a (C)DSM irányelv által hagyott teret kitöltve a szerzői jogot sértő tartalmakat is beleértve.²⁰⁹ A rendelet 15. cikke szerint „*A közvetítő szolgáltatók – legalább évente egyszer – géppel olvasható formátumban és könnyen hozzáférhető módon világos, jól érthető jelentést tesznek közzé az adott időszakban általuk végzett tartalommoderálásról...*”. Nem kimerítő jelleggel említ olyan információkat a rendelet, amelyeket e jelentések tartalmát kell képezniük: állami hatóságoktól kapott végzésekkel kapcsolatos információk; jogellenes tartalmak kapcsán tett bejelentésekre és intézkedésekre vonatkozó információk; a tartalommoderálási rendszerük működésével kapcsolatos információk, beleértve az emberi és különösen az automatizált tényezőket; kapott panaszokra vonatkozó információk.²¹⁰ Ám jelentésekkel kapcsolatos lényegi körülmények változhatnak, ugyanis a „*...jelentések formájára, tartalmára, egyéb részleteire – többek között az összehangolt jelentéstételi időszakokra...*” a Bizottság fogadhat el jogi aktusokat²¹¹ Az Online óriásplatformokra és nagyon népszerű online keresőprogramot üzemeltető szolgáltatókra szigorúbb és további átláthatósági követelmények is vonatkoznak, mint az adatokhoz ellenőrzött kutatóknak biztosítandó hozzáférésre vonatkozó kötelezettség, illetve a megfelelést támogató szervezeti egységgel kapcsolatos átláthatósági kötelezettségek.²¹²

A tárhely-szolgáltatóknak és az Online Platformoknak DSA rendelet a korábbiakhoz képest már kifejezetten előírja bejelentési és cselekvési rendszer működését, és meg is határozza kötelező elemeit, mely szerint a tárhely-szolgáltató olyan mechanizmust működtet, amely lehetővé teszi a felhasználók számára, hogy elektronikus úton tegyenek – meghatározott kötelező tartalmi elemeket tartalmazó – bejelentést a jogellenesnek vélt tartalmakra vonatkozóan.²¹³ A tárhely-szolgáltató kötelezettsége, hogy e rendszer könnyen hozzáférhető és felhasználóbarát legyen, és megkönnyítse a kellően pontos és megfelelően indokolt bejelentések benyújtását; hogy a bejelentést feldolgozza, és kellő időben, gondossággal, és tárgyilagossággal eljárva döntést hozzon; és arról indokolatlan késedelem nélkül értesítse a bejelentőt; mely értesítés tartalmazza a jogorvoslati lehetőségekről, és a használt automatizált eszközökről tájékoztatást.²¹⁴ Ahhoz, hogy a szolgáltató oldalán eljárási kötelezettség keletkezzen, a bejelentőnek olyan bejelentést kell tennie, amely az érintett tartalom és a

²⁰⁹ PEUKERT – HUSOVEC – KRETSCHMER – MEZEI – QUINTAIS i. m. 359-360.

²¹⁰ DSA rendelet 15. cikk (1) bekezdés.

²¹¹ DSA rendelet 15. cikk (3) bekezdés.

²¹² PEUKERT – HUSOVEC – KRETSCHMER – MEZEI – QUINTAIS i. m. 363.

²¹³ GENÇ-GELGEÇ i. m. 48-49.

²¹⁴ DSA rendelet 16. cikk (1), (2), (5)-(6) bekezdések.

bejelentő azonosításához szükséges információkon túl tartalmaz jóhiszeműségi nyilatkozatot, és olyan indokolást, amely „*lehetővé teszi a megfelelő gondossággal eljáró tárhely-szolgáltató számára, hogy részletes jogi vizsgálat nélkül azonosítsa az adott tevékenység vagy információ jogellenességét*”,²¹⁵ az ilyen bejelentések megtételének megkönnyítését pedig a tárhely-szolgáltató köteles elősegíteni.²¹⁶ A feltételeknek megfelelő bejelentés alapján, amennyiben a bejelentett tartalom jogellenes, vagy nem felel meg a tárhely-szolgáltató szerződési feltételeinek, a tárhely-szolgáltató korlátozó intézkedéseket hozhat az érintett tartalom elérhetőségére, a szolgáltatása nyújtására, és a szolgáltatásával kapcsolatos pénzkifizetésekre nézve.²¹⁷ E döntéseket a meghozatal során figyelembe vett tényeket, használt automatizált eszközöket, jogellenesség esetén a jogalapra hivatkozást, szerződési feltételekkel ütközés esetén e indokokra hivatkozást, és a jogorvoslati lehetőségekről tájékoztatást tartalmazó, egyértelmű és konkrét, és könnyen érthető indokolással kell alátámasztani.²¹⁸

Már csupán az online platformokra megállapított további kötelezettség egy hatékony belső panaszkezelési rendszer, melynek meghatározott minimumkövetelményeit állapítja meg a rendelet. Így az online platform köteles a bejelentés kapcsán hozott döntését, vagy a tartalommal kapcsolatos korlátozó döntését követő hat hónapon belül, ingyenes, elektronikus úton történő panasztételre lehetőséget biztosítani; amelynek rendszere felhasználóbarát, és a panasz tartalmi pontosságát elősegíti.²¹⁹ A panaszokat az online platform köteles kellő gondossággal, tárgyilagosan kezelni, és ha a panasz indokolja, az alapul szolgáló döntést visszavonni, a panasszal kapcsolatos döntésről pedig indokolással, és a jogorvoslati tájékoztatással értesíteni a panaszost, amely folyamat során emberi tényezőt is alkalmazni kell, az nem lehet kizárólag automatizált.²²⁰

A panaszok alapjául szolgáló döntések címzettjei számára biztosítja a rendelet a tagállami koordinátor által tanúsított szakmai színvonalú és függetlenségű vitarendezési testület előtti peren kívüli vitarendezés lehetőségét, amelyről a felhasználókat az online platform tájékoztatni, és amely testületekkel együttműködni köteles.²²¹

Szintén a tagállami koordinátor dönt - a szakértelem, online platformoktól való függetlenség, bejelentési tevékenységének tárgyilagos és kellően gondos folytatása feltételeknek megfelelés esetén - az úgynevezett megbízható bejelentői státuszról, amely

²¹⁵ DSA rendelet 16. cikk (3) bekezdés.

²¹⁶ DSA rendelet 16. cikk (2) bekezdés.

²¹⁷ DSA rendelet 17. cikk (1) bekezdés.

²¹⁸ DSA rendelet 17. cikk (1), (3)-(4) bekezdések.

²¹⁹ DSA rendelet 20. cikk (1), (3) bekezdések.

²²⁰ DSA rendelet 20. cikk (1), (3)-(6) bekezdések.

²²¹ DSA rendelet 21. cikk.

személyek bejelentéseinek privilegizált kezeléséhez szükséges intézkedéseket az online platform köteles megtenni.²²²

Az online platformszolgáltatók tekintetében tartalmaz az rendelet mind a bejelentők és panasztevők, mind a tartalmat rendelkezésre bocsátó felhasználók tekintetében szankciós szabályokat a bejelentések és panaszok nyilvánvaló megalapozatlansága, és a tartalmak nyilvánvalóan jogellenessége esetére, azok gyakoriságára, súlyára, és szándékosságára is tekintettel.²²³

Az online óriásplatformokra és a népszerű online keresőprogramot üzemeltető szolgáltatókra „...szolgáltatásaik és a kapcsolódó rendszerek – többek között az algoritmikus rendszerek – kialakításából vagy működéséből vagy a szolgáltatásaik használatából eredő rendszerszintű kockázatokat...”²²⁴ érintő kockázatértékelési, és kockázatsökkentési kötelezettségre vonatkozó szabályokat is tartalmaz a rendelet, mely lehetséges kockázatok közül többek között külön kiemeli a szolgáltatásaikkal terjedő jogellenes tartalmakat, és az alapjogi hatásokat is. Kockázatsökkentési intézkedések vonatkozásában is ad egy példálózó felsorolást, melyen szerepel többek között a tartalommoderálási eljárások módosítása; algoritmikus rendszerek tesztelése, módosítása; megbízható bejelentőkkel való együttműködés kezdeményezése, módosítása; a felhasználói tudatosság informálás révén való növelésére irányuló intézkedések; más online platformokkal együttműködés.²²⁵ Az ilyen kockázatértékelés nem a szerzői jogok megsértésének egyedi eseteit, hanem a szolgáltatásokkal való rendszerszintű visszaéléseket veszi figyelembe, és mivel a szolgáltatóknak egyformán figyelembe kell venniük az érintett felhasználók véleménynyilvánítási szabadságát érintő rendszerszintű kockázatokat, a rendelkezés arra ösztönzi a digitális szolgáltatókat, hogy ugyanazon értékelés keretében mérsékeljék mind az alul-, mind a túlszűrés kockázatát.²²⁶

A tartalommoderáció fő eszközeire, az automatizált eszközökre vonatkozó rendelkezéseket nem csak a kockázatkezelési, és az átláthatósági szabályok között találhatunk meg: a bejelentési és cselekvési mechanizmusokkal kapcsolatos értesítésnek, és a tartalomkorlátozások kötelező indokolásának tartalmaznia kell az automatizált eszközök használatáról szóló tájékoztatást²²⁷; illetve a belső panaszkezelési rendszereiket és kapcsolattartó pontjaikat az online platformok úgy kötelesek kialakítani, hogy azok ne kizárólag

²²² DSA rendelet 22. cikk.

²²³ DSA rendelet 23. cikk.

²²⁴ DSA rendelet 34. cikk (1) bekezdés.

²²⁵ DSA rendelet 35. cikk (1) bekezdés.

²²⁶ PEUKERT – HUSOVEC – KRETSCHMER – MEZEI – QUINTAIS i. m. 369.

²²⁷ DSA rendelet 16. cikk (6) bekezdés, 17. cikk (3) bekezdés c) pont.

automatizáltak legyenek.²²⁸ Ennél részletesebb, átfogó szabályozását ennek a kérdésnek azonban nem adja a rendelet.²²⁹

Lényeges kérdés a területen történő végrehajtás, ennek vonatkozásában az erre szánt fejezetén kívül is tartalmaz rendelkezéseket a rendelet, így például a tagállami hatóságok végzéseinek tartalmára, körülményeire, kapcsolatos kommunikációra²³⁰, melyekből kiemelendő, hogy a közvetítőnek tájékoztatási kötelezettsége áll fenn a végzésről a címzett irányába, akire a végzés vonatkozik, ez lépést jelent a kiegyensúlyozottabb szabályozási keret létrehozása felé.²³¹ Fontosabb a végrehajtási szabályok által létrehozott végrehajtási feladatok és hatáskörök kérdése, melyek három szereplő között oszlanak meg, a Bizottság, az úgynevezett Digitális Szolgáltatási Koordinátorok, és az utóbbiakból álló Digitális Szolgáltatások Európai Testülete.²³² Az említett közösségi szintű testület főként tanácsadói szerepet tölt be, míg a tagállami hatóságként működő koordinátorok felelősek közvetítők megfelelésének felügyeletéért, ennek érdekében olyan vizsgálati és végrehajtási jogköreik vannak a szolgáltatók vonatkozásában, mint információkérés, helyszíni ellenőrzés, jogsértések azonosítása, és bírságok kiszabása, az online óriásplatformok népszerű online keresőprogramot üzemeltető szolgáltatók tekintetében pedig a Bizottság jár el hasonló szerepkörben.²³³

Fogalmi kritika a rendelet 3. cikk k) pontja szerinti nyilvános terjesztés fogalma kapcsán, hogy az az arra vonatkozó potenciálisan korlátlan számú harmadik felekhez továbbítás kritériuma miatt túl szűk, és indokolatlanul nem terjed ki olyan szolgáltatásokra, mint a telegram-csoportok, helyett egy olyan rugalmasabb fogalom tűnik inkább célszerűnek, mint a „*meghatározatlan*”, vagy „*meglehetősen nagy*”.²³⁴ Továbbá több helyütt felmerül a digitális szolgáltatóval szembeni gondossági követelmény megfoghatatlanságának problémája, valamint az egyes intézkedések kapcsán az időszerűség követelményének bizonytalansága.²³⁵

Kritika tárgyát képezi, hogy a tartalmat rendelkezésre bocsátók, és a szerzői jogosultak érdekeit megfelelő egyéni és kollektív eszközök védik, míg az olvasóknak vagy passzív felhasználóknak kollektív jogérvényesítési eszközök állnak rendelkezésükre korlátozottabb mértékben.²³⁶

²²⁸ DSA rendelet 12. cikk (1) bekezdés, 20. cikk (6) bekezdés.

²²⁹ PEUKERT – HUSOVEC – KRETSCHMER – MEZEI – QUINTAIS i. m. 370.

²³⁰ DSA rendelet 9, 10. cikk,

²³¹ GENÇ-GELGEÇ i. m. 45.

²³² GENÇ-GELGEÇ i. m. 54-55.

²³³ Uo. 54-55.

²³⁴ PEUKERT – HUSOVEC – KRETSCHMER – MEZEI – QUINTAIS i. m. 367.

²³⁵ GENÇ-GELGEÇ i. m. 44. 49. 53-54.

²³⁶ PEUKERT – HUSOVEC – KRETSCHMER – MEZEI – QUINTAIS i. m. 372.

Amilyen formában az a (C)DSM irányelv kapcsán is felvetődött, szükség van a szabályozás tárgyává tett megbízható bejelentő státuszra, de mellé a megfelelő szimmetria érdekében egy megbízható tartalomkészítő vagy feltöltő státuszra is szükség volna, amelyet szintén bizonyos privilegizált helyzet kísérne, így e tartalomkészítők vagy feltöltők tartalmi, és fiókjai kapcsán fokozott gondossággal volna szükséges eljárni.²³⁷ Talán még jelentősebb kritika, hogy a DSA rendelet bejelentési és cselekvési mechanizmusában nincs közvetlen lehetősége az érdekvédelemre kérdéses tartalmat rendelkezésre bocsátó felhasználónak, csak a jogorvoslatok útján, ami ebben a formában a hatékony jogorvoslathoz fűződő alapvető jogot biztosítja, a meghallgatáshoz fűződőt nem, amit egy ebben a szakaszban is biztosított ellenközlemény tételi lehetőség orvosolhatná.²³⁸

A végrehajtási szabályok tekintetében kritika, hogy a tagállamokra bízott feladatok forrásigényesek, e probléma pedig a GDPR rendelet kapcsán megfigyelhető gyakorlati tapasztalatok tanulsága szerint a hatékonyságra nézve mindenképp kihívást jelent majd.²³⁹

Mint látható, a (C)DSM irányelv kritikáira nagyon sok helyütt megfelelő választ tud nyújtani a DSA rendelet. A transzparencia hiánya volt az egyik fő kritika a megelőző keretrendszerrel szemben, ugyanis mint látható volt Mezei Péter és Harkai István említett kutatásából, a saját átláthatósági gyakorlataik a digitális szolgáltatóknak nem tették lehetővé a sok aggályt eloszlató megfelelő átláthatóságot, ezért egy ilyen egyértelműen, részleteiben, és pontosan meghatározott követelményrendszer komoly előrelépés,²⁴⁰ a többszintű progresszív jellege pedig a digitális szolgáltatókra vonatkozó vállalkozás szabadsága, és arányossági követelmények tekintetében különösen az. A korábbi állapotokhoz képest a bejelentési és cselekvési mechanizmusok a DSA rendelet által meghatározott rendszerben a felek alapvető jogainak védelmét lényegesen nagyobb mértékben biztosítják, azáltal, hogy a rendelet meghatározza a minimumkövetelményeket mind a bejelentés tartalmára, mind az érintettek eljárására, illetve a rendeleti forma miatt is a kérdés harmonizációja egy lényeges pont.²⁴¹

²³⁷ Uo. 372.

²³⁸ GENÇ-GELGEÇ i. m. 51.

²³⁹ Uo. 56.

²⁴⁰ Uo. 48.

²⁴¹ Uo. 50.

3.3.2. A DMA rendelet

A szolgáltatási csomag e párja a P2B rendeletet egészíti ki.²⁴² Célja, hogy tisztességes és versenyképes digitális környezetet, és a platformszolgáltatók és üzleti felhasználók szabadságjogai között pedig egyensúlyt teremtsen,²⁴³ ezért – mint elődjében - benne jelentős dominanciával van jelen a versenyjogi dimenzió, aminek erős kapcsolódása van a digitális piac és innováció szerzői jogi vonatkozásaihoz is, de a (C)DSM irányelv kritikái révén az uniós szerzői joghoz kontextusbéli közvetett kapcsolódása mindenképpen van.

A rendelet abból a feltevésből indul ki, hogy mai digitális gazdaság főszereplői, néhány nagy platform úgynevezett kapuőr pozícióban vannak, ami azt jelenti, hogy a legtöbb tranzakciót közvetítik az üzleti felhasználók és a végfelhasználók között, jelentős az ellenőrzésük a digitális piacokhoz való hozzáférés felett, ezért az üzleti felhasználók jelentős része tőlük függ, de ennek elsősorban a versenyre gyakorolt negatív hatásai domborodnak ki az irányelvben.²⁴⁴

A hatály tehát csak az úgynevezett alapvető platformszolgáltatásaira terjed a kapuőr platformszolgáltatóknak, amely kategória szerint minősülésről a Bizottság dönt megdönthető vélelemként szolgáló mennyiségi mérőszámok, vagy pedig eseti minőségi értékelés alapján.²⁴⁵ A kapuőr platformszolgáltatók szabályai között megtalálhatók nem kizárólag a versenyjogi megfontolásokhoz tapadó adatkezelési, átláthatósági, a vég-, és az üzleti felhasználók közötti kapcsolat akadályozásának tilalmára, a kapuőr szolgáltató általi jognak meg nem felelés miatti felhasználói hatósághoz vagy bírósághoz fordulása akadályozásának tilalmára, önpreferencia tilalmára vonatkozó kötelezettségei a kapuőr szolgáltatóknak.²⁴⁶

Az e rendelet végrehajtására vonatkozó szabályok szintén központi szerepet szánnak a Bizottságnak, és a feladat-, és hatásköre is hasonló (információkérés, kihallgatások, bírságok, szankciók, ideiglenes intézkedések foganatosítása, önkéntes intézkedések kötelezővé tétele a kapuőr szolgáltatók számára), illetve munkáját tagállami képviselőkkel álló digitális piaci tanácsadó bizottság segíti.²⁴⁷

²⁴² TÓTH András: Az online platformok európai szabályozása. *In Medias Res*, 2022/2. p. 90.

²⁴³ CHIARELLA i. m. 35-36.

²⁴⁴ Uo. 38-39.

²⁴⁵ Uo. 40.

²⁴⁶ DMA rendelet 5-8. cikk.

²⁴⁷ CHIARELLA i. m. 40.

4. REFORMOK LEHETŐSÉGE

Annak vizsgálata során, hogy milyen lehetőségek adódhatnak a szabad felhasználások kontinentális európai rendszerének rugalmasabbá tételére többféle elképzeléssel vagy már megvalósult megoldással találkozhatunk. Bármely eshetőség a megfelelő gondossággal fontolható csak meg, így megfelelő analízisnek vagy tapasztalatnak kell alátámasztania, hogy a lokális sajátságokhoz és más adott körülményekhez megfelelően igazodik bármilyen reform.²⁴⁸

A kontinentális európai szerzői jog rugalmasabbá tétele, nyíltság irányába való orientálása tekintetében az egyik fő esetkör a *fair use* átvétele. Óvatosságra hívja fel a figyelmet az átvételekre jellemző azon körülmény, hogy erős gazdaságú exportáló országok irányából történik, presszió kíséretében gyengébb érdekérvényesítésre képes államok irányába, amely magatartás megfigyelhető volt az Egyesült Államok részéről például a TRIPS megállapodás esetében,²⁴⁹ illetve azok a vélemények is, melyek szerint fennáll a lehetőség, hogy a terület uniós harmonizációját visszavetné.²⁵⁰ Talán a legradikálisabb fajtája a tulajdonképpeni szó szerinti átvétel, amelyre a *fair use* vonatkozásában Libéria, Malajzia, és a Fülöp-Szigetek szolgáltatnak példát.²⁵¹ Amellett, hogy kétséges, ez-e a legenyhébb eszköz, ami szükséges a kívánt cél elérésére, kételyeket vet fel, hogy a kontinentális jogi jogalkalmazással mennyire lenne összeegyeztethető az átvett *fair use* a gyakorlatban.²⁵² Ugyanakkor nem ismeretlen az európai bírák előtt sem a generálklauzulák, adott esetben szokásjog alkalmazása, illetve ha a precedensek *de jure* úgy, ahogyan a *common law* jogrendszerekben nem is kötik a bíróságokat, *de facto* meghatározzák a későbbi jogalkalmazást Európában is.²⁵³

Az átvétel egy másik formája a szabályozó hatósággal kiegészített *fair use*, amely utat Izrael választotta.²⁵⁴ Az Egyesült Államok szerzői jogi törvényének vonatkozó 107. paragrafusát 2007-ben Izrael közel azonos megfogalmazással foglalta a saját szerzői jogi törvényébe, azzal a különbséggel, hogy az igazságügyért felelős miniszter részére fenntartották a jogot, hogy szükség esetén meghatározzon körülményeket, melyek *fair use*-zá tesznek egy

²⁴⁸ Peter K. YU: Fair Use and Its Global Paradigm Evolution. *University of Illinois Law Review*, 2019/1. p. 157-159.

²⁴⁹ YU (2019) i. m. 145-148.

²⁵⁰ GEIGER - IZYUMENKO i. m. 7.

²⁵¹ YU (2018) i. m. 4-6.

²⁵² Martin SENFTLEBEN: The Perfect Match – Civil Law Judges and Open-Ended Fair Use Provisions. *American University International Law Review*, 2017/33. p. 249-254.

²⁵³ Uo. 249-254.

²⁵⁴ YU (2018) i. m. 6-7.

magatartást.²⁵⁵ A *fair use* mögöttes joggyakorlatának átvétele volt a céljuk úgy, hogy a korábbi *fair dealing* rendszerükben kialakult bírói joggyakorlat kihat az új rendszerre,²⁵⁶ azonban a bevezetést követő évtizedben elenyésző mértékű hatása figyelhető meg az Egyesült Államok *fair use* esetjogának az Izraeli bíróságok szabad felhasználásokat érintő ítéleteire, illetve a szabad felhasználások javára meghozott döntések száma is elmaradt az Egyesült Államokhoz képest a vizsgált időszakban.²⁵⁷ Ebből levonható az a következtetés, hogy a *fair use* átvétele veszélytelenebb a szerzői jogosultak érdekeire nézve annál, mint amivel az ilyen átvétel kritikái riogatnak,²⁵⁸ de az is, hogy egy ilyen többé-kevésbé szervesen átvétel nem feltétlenül a legcélravezetőbb megoldás.

Egy, az átvételekhez képest kevésbé drasztikus javaslat a következő. Egy zárt listák háromlépcsős teszttel való olyan szintéziséről van szó, amelyben az első lépcső nem fejt ki megszorító hatást a kivételek listájának elemeire, hanem maga a taxatív meghatározottság jelenti az első lépcsőnek megfelelést, a második és harmadik lépcső pedig a lista egyes elemein belüli kiterjesztő értelmezésnek nyitná meg az utat akkor, ha az uniós jogforrásokban a jelenleg is kellően tág megfogalmazással meghatározott kivételi esetek eredeti formájukban tudnának érvényesülni nemzeti szinten is.²⁵⁹ Itt felvet kérdéseket a háromlépcsős teszt értelmezései körüli vita, ezért e javaslat megvalósíthatósága kétségesnek tűnik.

A megvalósíthatósághoz talán a legközelebb álló reformvariáció egy – Hongkongban és Kínában már megvalósult – a jogalkotáskor előre nem látható események bírói mérlegelését lehetővé tevő kiegészítő rendelkezés, generálklauzula bevezetése, amely a korábbi szabad felhasználási rendszert érintetlenül hagyja, és ahhoz, mint egy többlet járul hozzá.²⁶⁰

Létezik egy olyan vélemény is, miszerint az Európai Unió joga az alapjog-korlátozás arányossági tesztje formájában eleve biztosítja a rugalmasság lehetőségét, mindenféle reform nélkül,²⁶¹ illetve mivel az alapvető jogokkal kapcsolatos európai joggyakorlat eszmei alapjai is közelebb állnak a *fair use*-hoz, ugyanis hasonlóan utilitarista jellegű, ennek szellemével elegendő lehetne megbékíteni az uniós szerzői jogot.²⁶² Egy olyan nyílt klauzulára tesznek javaslatot e gondolatok megfogalmazói, amely kitér azon körülményre, ahol alapvető jogokkal kapcsolatos megfontolások korlátozhatják a szerzői kizárólagos jogot.²⁶³ Egy ilyen modellben

²⁵⁵ ELKIN-KOREN - NETANEL i. m. 1150 1152-1154.

²⁵⁶ Uo. 1150 1152-1154.

²⁵⁷ Uo. 1164-1165.

²⁵⁸ Uo. 1180-1181.

²⁵⁹ SENFTLEBEN (2014) i. m. 49-50, 58-61.

²⁶⁰ YU (2018) i. m. 9-10.

²⁶¹ GEIGER - IZYUMENKO i. m. 9-10.

²⁶² Uo. 30-31.

²⁶³ Uo. 32.

funkciójukat tekintve megfeleltek a *fair use* faktoraival erős hasonlóságot mutató, az EUB által a véleménynyilvánítás és a tájékozódás szabadsága körében használt tényezőket, amelyek között szerepel egyebek között a kifejezés jellege, zavarás mértéke, információ eléréséhez vezető alternatív lehetőségek elérhetősége, felszólaló státusza.²⁶⁴

²⁶⁴ Uo. 34-35.

5. KONKLÚZIÓ

A dolgozat első felében tárgyaltak alapján talán kijelenthető, hogy azon érdemi különbségek miatt, melyek az Egyesült Államok nyílt szabad felhasználási rendszere, és a kontinentális európai katalógusosan meghatározott, zárt listás szabad felhasználási rendszer között vannak, szenved bizonyos hátrányokat az Európai Unió, és ezek gazdasági és innovációs hátrányok is. Ugyanakkor e rendszer más jellegű előnyei tekintetében fordított a helyzet, azok egy nyílt rendszer hátrányaiként jelenhetnek meg, főként a kiszámíthatóság tulajdonsága, amely nem melleleg a piacgazdaságnak szintén alapvető feltétele.

A vonatkozó EU jogfejlődést látva, összességében véleményem szerint nem mondható az el, hogy elégtelenül, vagy kifejezetten rosszul vizsgázott volna az Európai Unió szerzői jogot, különösen a szabad felhasználások modernizációját célzó jogfejlesztése, ugyanis felmerülő kihívásokra és kritikákra mindannyiszor válaszokkal jelentkezik, ha lassabban, és merevebben is, mint egy nyíltabb rendszer. Figyelemmel kell lenni azonban arra, hogy számos kritikára és kihívásra nem tudott megfelelő választ adni az uniós jogalkotás, ezért teljesen nem elvethető az a gondolat, hogy ennek magára a szabad felhasználási rendszerre visszavezethető okai is lehetnek.

Érdemes tehát a gyakorlati szempontú jobbítás gondolati alapján elindulva megvizsgálni és megfontolni a szerzői jogunk nyíltabbá, rugalmasabbá tételének lehetőségeit. Ugyanakkor egy olyan összehasonlításban, amelyben egy *common law* struktúra és egy kontinentális jogi struktúra képezik a vizsgálat tárgyát, figyelemmel kell lenni arra, hogy mindkét jogfelfogásban megvannak a pozitívumok és a negatívumok, ezért úgy változtatni, hogy az elirigyelt pozitívumokért a szervesen meglévő pozitívumainkat elveszítjük, és a szintén velünk élő negatívumokat, számunkra kevésbé rutinszerű negatívumok kihívásai váltják fel, mindenképpen alapos, és óvatos megfontolást igényel. Ahogy József Attila írja: „... ügyeskedhet, nem fog a macska egyszerre kint s bent egeret”.

Ez nem pusztán a jog terrénumán belül bír jelentőséggel, hiszen az alapvetően egy kulturális kérdés, hogy milyen az adott közösség viszonyulása a technológiához és a gazdasághoz, ami szintén egy meghatározó tényező abban, hogy mennyire merészkedhet a jogalkotás egy eltérő kulturális talapzaton álló jogrendszerből való merítés területére.

Több tényezőre figyelemmel kell lenni tehát az ezirányú döntések meghozatala során, viszont szerencsére a reformok lehetőségeinek skáláján egészen visszafogott opciók is a jogalkotó rendelkezésére állnak, ezért lehetősége van bármilyen változás megfelelően óvatos

súlyozására, ami adott esetben jelentheti a szabad felhasználási rendszer változatlanóságát, és a felmerülő egyes problémák egyéb alternatív eszközökkel való kezelését is.

FORRÁSJEGYZÉK

Tanulmányok, monográfiák

- CARNEVALE, Eric: Questions of Copyright in Google's Image Search: Development in *Perfect 10, Inc. v. Amazon.com, Inc.* *Boston University Journal of Science & Technology Law*, 14. 2008/4.
- CHIARELLA, Maria Luisa: Digital Markets Act (DMA) and Digital Services Act (DSA): New Rules for the EU Digital Environment. *Athens Journal of Law*, 2023/9.
- CURTO, Natalia E.: EU Directive on Copyright in the Digital Single Market and ISP Liability: What's Next at International Level? *Case Western Reserve Journal of Law, Technology and the Internet*, 2019-2020/3.
- DUSOLLIER, Séverine: The 2019 Directive on Copyright in the Digital Single Market: Some Progress, a Few Bad Choices, and an Overall Failed Ambition, *Common Market Law Review*, 2020/57.
- ELKIN-KOREN, Niva – NETANEL, Neil Weinstock: Transplanting Fair Use across the Globe: A Case Study Testing the Credibility of U.S. Opposition. *Hastings Law Journal*, 2021/72.
- FROSIO, Giancarlo: Reforming the C-DSM Reform: A User-Based Copyright Theory for Commonplace Creativity. *Centre for International Intellectual Property Studies (CEIPI) Research Paper* 2019/12.
- GEIGER, Christophe – FROSIO, Giancarlo – BULAYENKO, Oleksandr: Text and Data Mining: Articles 3 and 4 of the Directive 2019/790/EU. *Centre for International Intellectual Property Studies Research Paper* 2019/08.
- GEIGER, Christophe – IZYUMENKO, Elena: Towards a European 'Fair Use' Grounded in Freedom of Expression, *American University International Law Review*, 2019/35.
- GEIGER, Christophe – JÜTTE, Bernd Justin: Platform liability under Article 17 of the Copyright in the Digital Single Market Directive, Automated Filtering and Fundamental Rights: An Impossible Match. *GRUR International* 2021/70.
- GENÇ-GELGEÇ, Berrak: Regulating Digital Platforms: Will the DSA Correct Its Predecessor's Deficiencies? *Croatian Yearbook of European Law and Policy*, 2022/18.
- GUIBAULT, Lucie: Why Cherry-Picking Never Leads to Harmonisation: The Case of the Limitations on Copyright under Directive 2001/29/EC. *Journal of Intellectual Property, Information Technology and Electronic Commerce Law*, 2010/1.

- GUZE, Nathan: Net Neutrality and the European Union's Copyright Directive for the Digital Single Market. *Loyola of Los Angeles International and Comparative Law Review*, 2019/43.
- KIRSCH, Emily – KLETT, Alexander: US and European Courts Split over Fair Use. *Managing Intellectual Property*, 2009/9.
- LEISTNER, Matthias: European Copyright Licensing and Infringement Liability Under Art. 17 DSM-Directive Can We Make the New European System a Global Opportunity Instead of a Local Challenge? *Zeitschrift für Geistiges Eigentum/Intellectual Property Journal*, 2020/2.
- MEZEI Péter - HARKAI István: Önszabályozó platformok? Elemzés a végfelhasználói jogok érvényesüléséről a CDSM irányelv 17. cikkének átültetése fényében. *In Medias Res*, 2022/1.
- MEZEI Péter: Mitől fair a fair? Szerzői művek felhasználása a fair use-teszt fényében. *Iparjogvédelmi és Szerzői Jogi Szemle*, 2008/113.
- MONSEAU, Susanna: Copyright and the Digital Economy: Is It Necessary to Adopt Fair Use? *ssrn.com*, 2015.március 13. Elérhető: <https://ssrn.com/abstract=2576436>.
- NETANEL, Neil Weinstock: Making Sense of Fair Use. *Lewis & Clark Law Review*, 2011/15.
- PASSINKE, Diana: An Analysis of Articles 15 and 17 of the EU Directive on Copyright in the Digital Single Market: a boost for the creative industries or the death of the internet? *Stanford - Vienna Transatlantic Technology Law Forum - European Union Law Working Papers*, 2020/49.
- PEUKERT, Alexander– HUSOVEC, Martin– KRETSCHMER, Martin– MEZEI, Péter– QUINTAIS, João Pedro: A comparative analysis of the three-step tests in international treaties. *International Review of Intellectual Property & Competition Law*, 2022/58.
- PÖTZLBERGER, Florian: Google and the Thumbnail Dilemma-"Fair Use" in German Copyright Law? *A Journal of Law and Policy for the Information Society*, 2013/9.
- QUINTAIS, João Pedro – FROSIO, Giancarlo - VAN GOMPEL, Stef – HUGENHOLTZ, P. Bernt – HUSOVEC, Martin – JÜTTE, Bernd Justin – SENFTLEBEN, Martin: Safeguarding User Freedoms in Implementing Article 17 of the Copyright in the Digital Single Market Directive: Recommendations from European Academics Academics. *Information Technology and Electronic Commerce Law* 2019/10.

- QUINTAIS, João Pedro: The New Copyright in the Digital Single Market Directive: A Critical Look. *European Intellectual Property Review* 2020/1.
- SAMUELSON, Pamela: Unbundling Fair Uses, *Fordham Law Review*, 2009/77.
- SENFTLEBEN, Martin: Bridging the Differences between Copyright's Legal Traditions – The Emerging EC Fair Use Doctrine, *Journal of the Copyright Society of the U.S.A.*, 2010/57.
- SENFTLEBEN, Martin: Comparative Approaches to Fair Use: An Important Impulse for Reforms in EU Copyright Law – Megan Richardson (szerk.): *Methods and Perspectives in Intellectual Property* Cheltenham, Edward Elgar, 2014.
- SENFTLEBEN, Martin: The Perfect Match – Civil Law Judges and Open-Ended Fair Use Provisions. *American University International Law Review*, 2017/33.
- SPOERRI, Thomas: On Upload-Filters and Other Competitive Advantages for Big Tech Companies under Article 17 of the Directive on Copyright in the Digital Single Market. *Journal of Intellectual Property, Information Technology and Electronic Commerce Law*, 2019/10.
- STAPLES, Matthew C.: Kelly v. Arriba Soft Corp. *Berkeley Technology Law Journal*, 2003/18.
- TÓTH András: Az online platformok európai szabályozása. *In Medias Res*, 2022/2.
- TÓTH Andrea Katalin: Az európai szerzői jogi harmonizáció és a territorialitás kérdése. *Iparjogvédelmi és Szerzői Jogi Szemle*, 2016/121.
- UJHELYI Dávid: The long road to parody exception in hungarian copyright law – an explorer's log. *Iparjogvédelmi és Szerzői Jogi Szemle*, 2022/127.
- UJHELYI Dávid: Válságjelek és megoldásaik a digitális szerzői jogban. *Iparjogvédelmi és Szerzői Jogi Szemle*, 2013/118.
- YU, Peter K.: Customizing Fair Use Transplants. *Laws*, 2018/7. Elérhető: <https://www.mdpi.com/2075-471X/7/1/9>
- YU, Peter K.: Fair Use and Its Global Paradigm Evolution. *University of Illinois Law Review*, 2019/1.
- ZIMBEHL, Philipp: Google Images: German Federal Court Judgement of 29 April 2010, I ZR 69/08. With an Introductory Comment. *Journal of Intellectual Property, Information Technology and Electronic Commerce Law*, 2010/1.
- ZÓDI Zsolt: Az európai platformszabályozás jellegzetességei, Platformjog és felhasználóvédelem. *In Medias Res*, 2022/1.

Jogforrások

- A belső piacon az információs társadalommal összefüggő szolgáltatások, különösen az elektronikus kereskedelem, egyes jogi vonatkozásairól szóló 2000/31/EK irányelv (továbbiakban: Elker-irányelv)
- A szellemi tulajdonjogok kereskedelmi vonatkozásairól szóló megállapodás (The Agreement on Trade-Related Aspects of Intellectual Property Rights, TRIPS)
- Az Európai Parlament és a Tanács (EU) 2019/790 irányelve (2019. április 17.) a digitális egységes piacon a szerzői és szomszédos jogokról, valamint a 96/9/EK és a 2001/29/EK irányelv módosításáról (továbbiakban: (C)DSM-irányelv)
- Az Európai Parlament és a Tanács 2001/29/EK irányelve (2001. május 22.) az információs társadalomban a szerzői és szomszédos jogok egyes vonatkozásainak összehangolásáról.
- Az Európai Parlament és a Tanács 2012/28/EU irányelve (2012. október 25.) az árva művek egyes megengedett felhasználási módjairól.
- Az Európai Parlament és a Tanács 2019/1150 rendelete (2019. június 20.) az online közvetítő szolgáltatások üzleti felhasználói tekintetében alkalmazandó tisztességes és átlátható feltételek előmozdításáról.
- Az Európai Parlament és a Tanács 2022/2065 rendelete (2022. október 19.) a digitális szolgáltatások egységes piacáról és a 2000/31/EK irányelv módosításáról (digitális szolgáltatásokról szóló rendelet).

Egyéb uniós források

- Javaslat Az Európai Parlament és a Tanács irányelve a digitális egységes piacon a szerzői jogról, COM/2016/0593
- Zöld könyv a szerzői jogról és a technológiai kihívásokról (Green Paper on Copyright and the Challenge of Technology). COM (88) 172 final, Brussels, 7 Jun. 1988.; Green Paper on Copyright and Related Rights in the Information Society. COM (95) 382 final, Brussels, 19 Jul. 1995.

Jogesetek

- Bundesgerichtshof, I ZR 69/08, 2010. Online: <https://tinyurl.hu/LSKO>
- Kelly v. Arriba Soft Corp., 77 F. Supp. 2d 1116 (C.D. Cal. 1999). Online: <https://tinyurl.hu/WIay>
- Perfect 10, Inc. v. Google, Inc., 653 F.3d 976 (9th Cir. 2011). Online: <https://tinyurl.hu/7FPA>

Internetes források

- A pew research center vonatkozó statisztikái: <https://www.pewresearch.org/religion/2021/01/14/measuring-religion-in-pew-research-centers-american-trends-panel/>
- A pew research center vonatkozó statisztikái: <https://www.pewresearch.org/religion/2011/12/19/global-christianity-regions/>
- BODNÁR Judit Lola: Trükköznek a magyar dalszövegekkel, a Zeneszöveg.hu feljelentette a Google-t, *24.hu*, 2022. 11. 09. <https://24.hu/kultura/2022/11/09/zeneszoveghu-google-feljelentes-dalszoveg-gvh/>
- Felix REDA: EU copyright reform: Our fight was not in vain, *felixreda.eu*, 2018. 104. 19. <https://felixreda.eu/2019/04/not-in-vain/>
- HUGENHOLTZ, P. Bernt: The Wittem Group's European Copyright Code Elérhető: https://www.ivir.nl/publicaties/download/ILS_29_chapter17.pdf,
- Lásd: <https://www.britannica.com/technology/singularity-technology>
- RÁDI Balázs: Berobban az új ChatGPT, hogy iPhone módjára söpörje el a régi világot, *index.hu*, 2023. 03. 13. <https://index.hu/gazdasag/2023/03/11/chatgpt-mesterseges-intelligencia-jovo-bing-microsoft-chatgpt4/>
- TATTAY Levente: A szellemi tulajdon-jogok fejlődéstörténete az Európai Unióban (1958–2010), Elérhető: <http://juris.oldportal.u-szeged.hu/download.php?docID=30113>

Hallgatói nyilatkozat

Alulírott (név) Oberhoffner György Maximilian (Neptun kód) D77676
 kijelentem, hogy a Dolgozat Tanszékhez készült,
 Abszoluten Celcis európai szerzői jogvédelmi rendszerrel
 egyenértékűségi és követelmények ellenőrzésére.
 című szakdolgozat (osztatlan és MA képzésben diplomamunka) kizárólagosan saját
 szellemi termékem, elkészítéséhez csak az abban feltüntetett forrásokat, és csak a
 feltüntetett mértékben használtam, a dolgozatnak és a feltöltéshez szükséges
 adatainak az MTA SZTAKI által fejlesztett KOPI plágiumkeresőbe való feltöltéséhez,
 a rendszeren belüli nyilvánossá tételéhez és ellenőrzéséhez hozzájárultam.
 A dolgozatot korábban más szakdolgozatként (diplomamunkaként) nem nyújtottam be.

Budapest, 2023. 04. 11.

 (a hallgató aláírása)

Témavezetői nyilatkozat

Alulírott témavezető (név) DR. LESEKÉVI DÁVID kijelentem,
 hogy a dolgozat MTA SZTAKI által fejlesztett KOPI plágiumkeresőbe való feltöltése
 és azzal történt ellenőrzése megtörtént, a fent megjelölt hallgató fentiek szerinti
 szakdolgozata (osztatlan és MA képzésben diplomamunkája) benyújtásra alkalmas.

Budapest, 2023. 04. 11.

 (a témavezető aláírása)

A nyilatkozat szétválasztás nélkül a szakdolgozat/diplomamunka kötött példánya végébe eredetiben bekötendő,
 valamint egy második eredeti példány a szakdolgozat/diplomamunka leadásával egyidejűleg a PPKE-JÁK
 Tanulmányi Osztályán leadandó.